

Fotó: Czire Alpár

Történelmi pillanat

• Nekünk, unitáriusoknak mérföldkő ez az esztendő. Tordán szárba szökkent a remény, hogy a protestáns felekezetek közös kérése meghallgatásra talál a román, a magyar és az európai kormányzószerveknél. Magyarországon Országgyűlése elsőként nyilvánította január 13-át a vallásszabadság napjának.

Mert határok, felekezetek, nemzetek, ideológiák feletti közös érték a vallásszabadság.

De hogy valós értékét felismerjük, ahhoz ki kell lépnünk

a sérelmek, a kicsinyesség, a félelmek ketrecéből.

A Magyar Országgyűlés határozata közös értékeink összetartó erejében is megerősít. De ezzel az örömmel forduljunk azok felé is, akiket személyes életünkben sújtunk elutasítással.

Ha meglátjuk embertársunkban a felebarátot, kiléphetünk önként vállalt szolgásgunkból az Isten adta szabadság megtartó erejébe, még akkor is, ha látszólag korlátok választanak el egymástól.

A tartalomból:

*Történelmi esemény:
az Országgyűlés elfogadta
a vallásszabadság
emléktörvényét*

4

Hiedelmek farsangja

13

Tél után tavasz

14

*Egymást biztatva
dolgozni*

15

„...ne feledkezz meg az Úrról, aki kihozott téged... a szolgaság házából!” (5Móz 6,12)

Képek az Országgyűlés február 20-ai üléséről

Barangoló Isten országában

450 A HIT
ISTEN
AJÁNDÉKA
1568-2018

Kedves Barangolótársak!

Mi, a kadácsi egyházközség vallásórásai úgy gondoltuk, hogy egy kis meglepetéssel készülünk nektek! Nagyon szeretünk rejtvényeket, feladatokat oldani, és az egyik találkozásunk alkalmával úgy döntöttünk, ezt megosztjuk veletek. A találkozásainkon sokat nevetünk, imádkozunk, igyekszünk sokat tanulni Jézusról, és tanításait megfogadva kicsit jobbak lenni.

Erre az alkalomra is az ő életének egyik fontos eseményét választottuk ki, mégpedig a virágvasárnapi történetet (Mt 21,1–10). A betűhálóban – vízszintesen és függőlegesen – tíz olyan szót kell megkeresnetek, amely ezzel a történettel kapcsolatos.

Fogadjátok tőlünk olyan szeretettel, mint ahogyan mi készítettük ezt nektek!

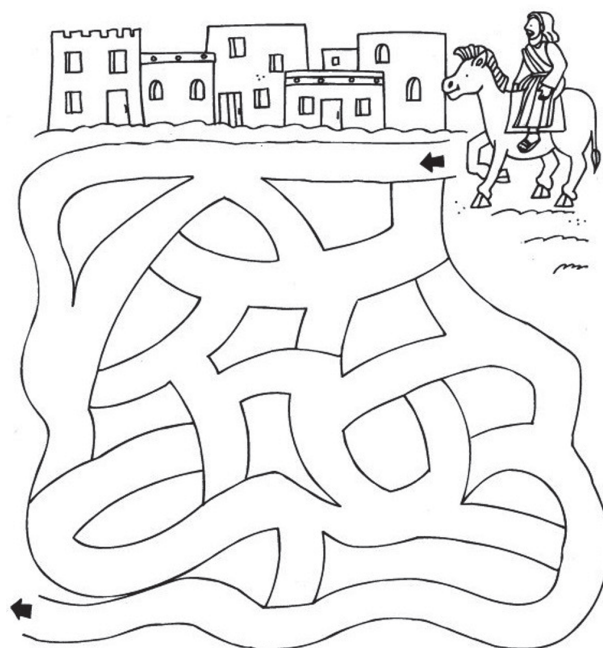

J	J	E	R	U	Z	S	Á	L	E	M	T
Á	É	M	B	T	Á	S	I	K	I	N	Ű
S	Z	Á	E	A	G	O	C	R	U	H	A
Z	U	R	T	N	N	K	S	I	I	O	Á
O	S	I	L	Í	E	A	I	S	M	Z	L
L	F	A	E	T	S	S	L	Z	A	S	L
I	Z	A	H	V	P	Á	L	M	A	Á	G
S	Z	A	M	Á	R	G	A	I	B	N	N
T	E	M	E	N	M	I	G	F	Ű	N	A
E	D	I	A	Y	B	O	K	O	R	A	P
N	B	E	V	O	N	U	L	Á	S	É	G
T	I	M	I	K	J	Ó	Z	S	E	F	A

Minden hónap 20-áig (tehát a februári rejtvényt március 20-áig, és így tovább) van lehetőségetek a megfejtést beküldeni. Három személy sorsolás alapján jutalomban részesül. Köszönjük az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egyletnek a könyvadományukat, amellyel hozzájárulnak a nyereményekhez.

A megfejtéseket a jobboldalt található e-mail-címre vagy a 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9 postacímre küldjétek!

Segíts Jézusnak megtalálni azt az utat, amely elvezeti őt Jeruzsálemig, de ne hagyd magára! Tarts vele az úton, és vele együtt vonulj be a városba, hiszen közelg virágvasárnap, így a sokasággal örvendezz te is!

LÉLEKKENYÉR

Az idő, az ember és a felismerés

A felnőtt ember feje fölött minden pillanatban határidők röpködnek, amelyeket igyekszik a legjobb tudása szerint teljesíteni. Van, amikor lankad a lelkesedés, máskor száz fokon ég. Ilyen az élet, mondhatnák a nálam sokkal bölcsőbb és többet átélt embertársaim, s bár én magam is használok közhelyeket (értem ez alatt azon bölcsességeket, amelyeket rongyosra használtak a mindennapokban, és az emberek már nem is tulajdonítanak nekik jelentőséget, véleményem szerint helytelenül), szeretem a saját bőrömön megtapasztalni a történéseket, megvizsgálni, nem utolsósorban válaszokat találni. Ezen nagy kérések közepette igyekszem élni a nekem szánt életet, átugrani és fennebb tenni azt a bizonyos léceket. Igyekszem maradandót alkotni, és közben embernek lenni.

Most vallomást kérnek tőlem, s nekem nem jut eszembe más, mint Páskándi Géza versének első sora: „Egy bolha, ki csípem a teremtményt, most vallok!” Mert hát bolhának bolha vagyok, nemcsak a jó Isten alkotta világban, hanem a lelkészi pályán is. Csípem a teremtményt a ma használatos szlenggel élve, s van, amikor csipkedem is. Vallani? Mit? Magamat adni mindenképp, akkor is, ha kellemetlen helyzetbe találok magam, mert nem akarok meghunyászkodni. Igazságosnak, tisztának megmaradni folyamatosan, mert a reggeli tükörképet mindig embernek akarom látni. Harmadéves gimnazista voltam, amikor először „színre” léptem a fent említett verssel, s talán ez volt az az írott szöveg, amelynek hatására egyszerre fűrödtem a sikerben, humorban, keserűségben. Sokan kérdik, mikor döntöttem el, hogy a lelkészi hiva-

tást választom. Sokszor adtam rá meggyőződésből, dátumhoz, eseményekhez kötött választ, de ma már úgy gondolom, hogy a hivatás választott engem. Nem kaptam pompában tündöklő elhivatást, valójában olyan lassan és észrevétlenül kúszott be az életembe,

„Mindennek megszabott ideje van, megvan az ideje minden dolognak az ég alatt.” (Préd 3,1)

hogy csak a végleges döntés tudatosult bennem.

A felvételre készülésem óta kísér ez a bibliai vers, s mindig új értelmet nyer életem bizonyos szakaszaiban. Milliányi vágyalmot dédelgetünk magunkban, s elképzeljük életünket. Határidőket tűzünk ki magunk elé, mikor minek kell teljesülnie, melyik az az életkor, amikor be kell következnie egy-egy lépésnek, mikor kell révbe érjen egy terv, mikor kell elkezdődnie valaminek, és befejeződnie egy másiknak. A sikertelenség pedig mindannyiunkat elcsüggeszt. Méregetjük, hasonlítgatjuk életünket másokéhoz, s oly ritkán törődünk a sajátunkkal, miközben azt mantrázzuk, hogy önmagunkkal foglalkozunk. Hatalmas felismerések születnek, amikor rájövünk arra, hogy egyedi és megismételhetetlen gyermekei vagyunk Istennek, s minden, ami velünk történik, ami a mi kihívásunk, azzal csak nekünk kell megküzdeni. Félelemmel és boldogsággal tölt el a felismerés, hogy mindennek eljön az ideje, a mi életünkben is.

A lelkészi hivatás rám talált. Nem kerestem. De amikor észrevettem, dédelgetni kezdtem a gondolatot. Vágyalom lett belőle, amelyet megvalósítottam, s hiszem,

SZABÓ
CSENGELE

hogy ez a feladatom. Szeretem, mert tele van lehetőséggel, kihívással, megmérettetéssel, s nem utolsósorban önmagam fejlesztésének a lehetőségével. Mindig érzékenyen érintettek az emberek történetei, kihívásai, mélységei és magasságai, szeretem meghallgat-

ni a körülöttem levőket, a meghallgatásra vágyókat. Azt hiszem, innen indult a történetem. A hallgatásból. Aztán lassan rájöttem, hogy nemcsak meghallgatni tudom az embereket, hanem segíteni, bátorítani is. És ez lett az életcélom. Segíteni, ahogyan tudok, ahogyan lehetőségeim engedik.

Öt hónappal a lelkésszé szentelésem után, erősebben, mint azelőtt bármikor, érzem, hogy jó helyen vagyok, hogy eljött az ideje annak, hogy elinduljak az úton, amelyre elhívtam. Az út, amelyre nyolc társammal együtt léptem, nem egy könnyen járható út, s bizonyára lesznek olyan részei, amelyek rémisztőek, de a csodás az, hogy nem vagyok egyedül. Porondra álltam, és a közönség, amelynek én magam is részese vagyok, arra vágyik, hogy tartalommal megtöltött élete legyen, hogy hitének kifejezésére teret kapjon. Hiszem, hogy feladatom az építés, a támogatás. Érzem a Gondviselő jelenlétét az életemben, és hálás vagyok szeretetért, tanításáért. Igyekszem mindig halló füllel, nyitott szemmel és érző lélekkel járni a világban.

Az ég alatt mindennek megszabott ideje van, én készen állok a munkára.

Történelmi esemény: az Országgyűlés elfogadta a vallásszabadság emléktörvényét

Folyó év február 20-án Magyarország Országgyűlése egyhangúlag elfogadta a T/19859. számú, Az 1568. évi tordai vallásügyi törvény jelentőségéről és a Vallásszabadság Napjáról című törvényjavaslatot. Az előterjesztést Kövér László házelnök mellett kézjeggyével látta el Gulyás Gergely Fidesz-frakcióvezető, Szászfalvi László, a KDNP frakcióvezető-helyettese, Hiller István MSZP-s, Szávay István jobbkios, valamint Ikotity István LMP-s képviselő.

Az ünnepi emléktörvény előterjesztése és elfogadása az Országgyűlésben képviselt pártok teljes egyetértésével történt, akik ezáltal közösen méltatták a 450 évvel ezelőtti tordai országgyűlési törvényalkotás emlékét, ugyanakkor január 13-át a vallásszabadság napjává nyilvánították.

Az emléktörvény létrejöttének közvetlen előzménye az az ünnepi előterjesztés, amelyet a Magyar Unitárius Egyház kezdeményezéseként 2018. január 13-án, Tordán az erdélyi magyar és szász evangélikus, valamint református egyházak közösen intéztek Magyarország Országgyűléséhez, valamint Románia Parlamentjéhez és az Európai Parlamenthez. (Lásd februári lapszámunk 15–16. oldalain.) A valóban történelmi jelentőségű emléktörvény elfogadását megelőző országgyűlési tárgyalás jegyzőkönyvét változatlan tartalommal közöljük annak érdekében, hogy az elhangzó értékelések és indoklások, valamint a ritkán tapasztalt pártközi konszenzus által is jelzett emelkedettség érzésében osztozzon minden kedves Olvasó.

ELNÖK: Tisztelt Országgyűlés! Soron következik az **1568. évi tordai vallásügyi törvény jelentőségéről és a vallásszabadság napjáról** szóló előterjesztés összevont vitája. A Gulyás Gergely fideszes, Szászfalvi László KDNP-s, Hiller István MSZP-s, Szávay István jobbkios, Ikotity István LMP-s képviselők és jómagam által benyújtott előterjesztés T/19859. számon a parlamenti informatikai hálózaton elérhető.

Kedves Képviselőtársaim! Köszöntjük az Erdélyi Magyar Unitárius, az Erdélyi Magyar Református, az Erdélyi Magyar Evangélikus-Lutheránus, valamint az Erdélyi Ágostai Hitvallású Szász Evan-

gélikus Egyház vezetőit és képviselőit (*Taps. – A vendégek a páholyban felállva köszönik meg a tapsot.*), akik a 2018. év január 13-ai tordai emlékünnepeken közösen kezdeményezték, hogy a 450 éves tordai vallásszabadság törvényének jelentősége örökíttessék meg a budapesti Országgyűlésben, valamint a bukaresti és az Európai Parlamentben.

Tájékoztatom önöket, hogy az elfogadott házsabálytól eltérés szerint a nyitóbeszéd és a zárászó elhangzására összesen 10 perc, a kormány képviselőjének nyilatkozatára 5 perc, a Törvényalkotási bizottság felszólalására 6 perc, ebből a kisebbségi vélemény ismertetésére 3 perc, a képviselőcsoportok felszólalására összesen 5-5 perc áll rendelkezésre.

Tisztelt Országgyűlés! Megadom a szót Gulyás Gergely képviselő úrnak, aki az előterjesztő és a Fidesz képviselőcsoportja álláspontját együtt kívánja ismertetni összesen 15 perces időkeretben.

DR. GULYÁS GERGELY (Fidesz), a napirendi pont előadója: Köszönöm a szót. Igen tisztelt Elnök Úr! Főtisztelendő és Főtisztelendő Urak! Tisztelt Képviselőtársaim! Hölgyeim és Uraim! „A türelem azok részéről, akik a vallás dolgaiban kü-

lönbözőképpen érznek, oly egybehangzó az evangéliummal és a józan ésszel, hogy szinte szörnyűségnek tűnik föl, ha emberek ilyen tiszta fényben vakoskodnak.” John Locke, a modern demokratikus állami berendezkedés egyik szellemi atyja a Levél a vallási türelemről című művében írta ezeket a sorokat 1688-ban. Locke mint kora egyik meghatározó gondolkodója Anglia számára elméletben fogalmazta meg a vallási türelem és a vallásszabadság azon tételét, amit több mint egy évszázaddal korábban Erdélyben, a legendákat ihlető szépségű Tordai-hasadék lábánál elhelyezkedő ősi város középkori templomában az erdélyi karok és rendek már törvényben szentesítettek.

Amióta az emberiség eszméletre ébredt, keresi a lét értelmét, azt, amely a véges földi életen és önmagán túlmutató értelmet ad a létezésnek. Minden ilyen útkeresésben, különösen ha annak alapja a

Szentírás, nagyon hamar szinte törvényszerűen egymásra talál Teremtő és teremtett. A hit az emberiség ösztönös, létet és tudatot talán leginkább meghatározó adottsága. Ötszáz évvel ezelőtt, a XVI. században az akkor már több mint egy évezrede keresztény Európa felbolydult, felfedezőutak indultak a világ minden tájára, és felfedezőútra indult az európai ember a szellem és a lélek világában is a humanista gondolkodás és a reformáció által. Luther Márton 1517-ben megismert wittenbergi pontjai az őszintén Istent kereső, vívódó lélek megnyilatkozásai voltak, amellyel a nagy reformátor új és szabad utat keresett a hit megválasztásának és megélésének. A reformáció és annak különböző ágai futótűzként terjedtek Európában, hamar eljutva Magyarországra és Erdélybe is.

A pezsdítő hitviták korszaka együtt járt azzal is, hogy a különböző egyházak saját igazukban, az ész és a hit erejében nem eléggé bízva, a fegyverekre és az erőre támaszkodva akarták a másikat le-, illetve meggyőzni. A vallásháborúk miatt magába fordult Európát eközben egyre jobban veszélyeztették a Bécsig jutó oszmán hódítók. Az egymással küzdő keresztény felekezetek a kereszténység önvédelmi képességét veszélyeztették. A vallásháborúktól és oszmán támadásoktól szenvedő Európában, a mohácsi vész után elsüllyedő középkori Magyarország romjain két birodalom közé ékelődve találta magát az Erdélyi Fejedelemség: egyik oldalon a Magyar Királyságot bekebelező Habsburgok, másik oldalon az Európát fenyegető oszmánok. A bölcs erdélyi rendek, magyarok, székelyek és szászok, katolikusok, reformátusok, evangélikusok és unitáriusok, élükön János Zsigmond fejedelemmel és Dávid Ferencsel, az Unitárius Egyház alapítójával, felismerték, hogy ha egymás ellen küzdenek, akkor csak az ellenség győzhet, akkor együtt veszhet oda ke-

resztyénség és magyarság. Felismerték, hogy bármely egyházhoz tartozzanak is, küldetésüket csak akkor teljesíthetik, ha tudatában vannak annak, hogy a keresztyén hittet soha nem egy másik keresztyén felekezet hite áll szemben, hanem a hitetlenség. Így érkezett el az 1568-as tordai vízkereszti országgyűlés, amely január 13-án elfogadta a vallásügyi törvényt, szabadságot biztosítva ezzel a bevett vallásoknak, a katolikusoknak, a reformátusoknak, az evangélikusoknak és az akkor megalakuló unitáriusoknak.

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Képviselőtársaim! A Magna Charta mellett az Aranybulla volt az egyik első alkotmánylevél Európában, amellyel a nemesség már a XIII. század elején jogot nyert arra is, hogy szembeszegüljön az uralkodóval, ha az megsértette az ország törvényeit. Werbőczy Tripartituma a szokásjogok foglatának európai jelentőségű példája. A most előttünk fekvő ötpárti törvényjavaslat pedig annak az 1568-as, 450 évvel ezelőtt elfogadott vallástürelmi törvénynek kíván emléket állítani, amely elsőként deklarálta a vallásszabadságot, messze megelőzve ezzel kora Európájának szellemi és jogfejlődését, követendő példát állítva az egész világ számára. Az erdélyi rendek azt üzenték Európának: az emberek gondolkodásának és hitének tisztelben tartása a béke záloga, amely a gyarapodás és a boldog élet előfeltétele.

Az emléktörvény műfaja nem idegen a mögöttünk hagyott lassan három évtized parlamentáris demokráciájának gyakorlatától. Az első szabadon választott Országgyűlés által elfogadott első jogszabály az 1956-os forradalom jelentőségét megörökítő emléktörvény volt, de született hasonló a millennium jelentőségéről, illetve a trianoni békediktátum 90. évfordulóján a mára már a helyi közösségek által étellel megtöltött nemzeti összetartozás napjáról is.

De miről is rendelkezik az 1568-as tordai vallásügyi törvény, amelynek emléket kívánunk állítani? Tordán az erdélyi vallási türelem feltételeit teremtették meg, ezzel pedig a jogegyenlőség egyik legfontosabb sarokkővét jelentő vallásszabadságot iktatták törvénybe. A tordai országgyűlés döntésével a vallásszabadság vált az egyik első, törvényben elismert szabadságjoggá a nyugati civilizációban.

Ráadásul a jogszabály a szabad prédikálásról és prédikátorválasztásról tesz említést, ebben pedig a szólásszabadság gyökerei is felfedezhetők.

(15.30)

Az 1568-as törvény a szó legeredetibb értelmében forradalmi volt. A tordai országgyűlés után Erdélyben nem a földesurak voltak az emberek lelkének urai, mint az 1555-ös augsburgi vallásbéke után. Túllépve a Cuius regio, eius religio elvén, az erdélyi rendek szentesítették, hogy az emberi lét legmélyebb és a valódi egzisztenciát leginkább meghatározó kérdéseiben a közösség feje felett senki nem dönthet. Ebben állt a tordai vallásügyi törvény jelentősége, mert ez a valódi vallásszabadság kiindulópontja.

Az erdélyi rendek a gondolkodó, szabad akarattal rendelkező ember hitének védelmét szentesítették, amikor kimondták, az erdélyiek feje felett az erdélyiek hitéről senki más nem dönthet. Erdély falvaiban és városaiban ugyanazt a Bibliát meggyőződésük szerint taníthatták és magyarázhatták a különböző konfessziók és religiók prédikátorai. Ezután egy településen az ég felé az egyetlen Istenre akár négy felekezet templomának tornyai is békével mutathattak, elismerve, hogy mindegyikben – Reményik Sándor szavaival – az örök Isten beszél.

Mindehhez az is hozzátartozik, hogy a korabeli Erdélyben nemcsak a négy bevett egyház gyakorolhatta szabadon a vallását, de

békében és különösebb atrocitások nélkül a szombatosok, zsidók, anabaptisták és ortodoxok is. Így lett a vallásháborúk korában Erdély a vallási béke szigete.

A tordai törvény azonban nem csak a különböző felekezetek szabad működését biztosította, nem csak arról rendelkezett, hogy – Dávid Ferenc szavaival – az ő hitében senki ne háborgattassék. A tordai vallásügyi törvény így zárul: „A hit Isten ajándéka, ez hallásból lészön, mely hallás Istennek ígéje által legyen.” E zárómondat nem csupán az adott kor jogalkotásának ünnepi megnyilvánulása.

A Biblia egy mondatának, a római levél szakaszának törvénybe iktatásával nemcsak azt mondták ki az erdélyi törvényhozók, hogy az ígellatásból eredő hit Isten és az ember személyes kapcsolata, hanem arról is tanúságot tettek, hogy az állam nem lehet közömbös, nem lehet semleges a hit dolgában. A vallásszabadság az egyén számára természetesen nemcsak a hitvallás, hanem az attól való tartózkodás szabadságát is jelenti. Az államnak azonban, hogy legyenek vállalt értékei, rendező elvei, alapvetései, amelyeket oltalmaz, amelyek mellett kiáll, és amelyeket védelemben részesít, szüksége van ilyen alapelvekre. Teszi ezt az állam azért, mert ezt örökölte az őstől, mert ez biztosít megfelelő eligazodást a világban, és teszi azért, mert ez a megmaradás záloga.

Theodor Heuss, a második világháború utáni első német államfő mondta, a három domb, ahonnan Európa elindult, az athéni Akropolisz, a római Capitolium és a jeruzsálemi Golgota. Európa és benne Magyarország, a magyar nemzet teljes közössége a zsidó-keresztény kultúrkörben jött létre, ebben és ennek köszönhetően tudott fennmaradni. A személyes hit ajándék és kegyelem, de a vallásból eredő kultúra, etika és értékvilág közös örökségünk, amely meghatározza együttélésünk formáit, jogszabályainkat, a társadalmun-

kat egybefogó mércéinket, az emberi méltóság keresztény kultúrában gyökerező feltétlen tiszteletét és védelmét. Ezért volt igaza Antall József néhai miniszterelnöknek, amikor úgy fogalmazott, hogy Európában az ateista is keresztényen.

Amikor ezt követően minden év január 13-án, a tordai országgyűlés vallásszabadságot kimondó törvénye elfogadásának napján megemlékezünk majd a vallásszabadság napjáról, akkor egyszerre hangsúlyozzuk a szabad vallásgyakorlás, illetve a zsidó-keresztény kultúránk védelmének rendkívüli jelentőségét.

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Képviselőtársaim! A tordai vallásügyi törvény korszakosságát mutatja, hogy saját jelentőségének súlya négy és fél évszázad után is képes konszenzust teremteni a mára már sajnos szinte semmiben egyet nem értők között. Ahogy az unitáriusok éneklék: „Adjunk hálát mindnyájan a felettünk valónak, aki egybegyűjtött minket.”

Tisztelt Országgyűlés! Legutóbb épp a negyvenéves kommunista rémuralom idején tapasztalhattuk meg, mennyire lélek- és nemzetromboló, ha lábbal tiporják a vallásszabadságot. A klasszikus szabadságjogok közül ma is a vallásszabadság az egyik legfenyegetettebb szabadságjog, amelyet világszerte a legtöbb támadás ér. Ma a kereszténység a legüldözöttebb vallás a világon, s az is köztudott, hogy Nyugat-Európa több, nekünk időnként erkölcsi leckét adni szándékozó országát zsidók százai hagyják el évente félelmükben az őket érő atrocitások miatt. Mindközben tudatosan zajlik Európa és a nyugati civilizáció keresztény gyökereinek elvágása, kultúránk átférmálása, amelyet a tragikus európai demográfiai helyzet és a bevándorlás olyan mértékben erősít fel, hogy a keresztény kultúra megmaradása válik kérdésessé a legősibb kontinensen. Márpedig ha elvész a keresztény kultúra, azal együtt elbukik az emberi méltóság tiszteletén alapuló életformánk is.

tóság tiszteletén alapuló életformánk is.

Az 1568-as tordai vallásügyi törvény jelentőségéről és a vallásszabadság napjáról szóló törvényjavaslat egységes támogatása, valamennyi frakció általi benyújtása reményt ad, hogy időnként mi, mai gyarló utódok az erdélyi karokhoz és rendekhez hasonlóan felül tudunk emelkedni napi vitáinkon. Köszönöm a figyelmet. (Taps.)

ELNÖK: A kormány részéről Hoppál Péter államtitkár úr kíván felszólalni. Parancsoljon!

DR. HOPPÁL PÉTER, az Emberi Erőforrások Minisztériumának államtitkára: Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Országgyűlés! Az 1568. évi tordai vallásügyi törvény jelentőségéről és a vallásszabadság napjáról szóló törvényjavaslatot tárgyalja ma a tisztelt Ház. A világtörténelmi jelentőségű, a magyarok demokratikus hagyományait és kulturális identitását reprezentáló eseményhez méltó, kormánypárti és ellenzéki közös előterjesztők által jegyzett törvényjavaslat több mint szimbolikus gesztus. A jól ismert tény szerint 450 évvel ezelőtt, 1568. január 6-án kezdődött és január 13-án záródott Erdélyben a tordai országgyűlés, amely kimondta tehát a négy vallás, a katolikus, az evangélikus, a református és az unitárius vallás szabadságát és egyenjogúságát, és ezzel a világban elsőként hirdette meg a vallási toleranciát, a lelkiismereti alapú szabad vallásgyakorlatot.

1054-ben a keleti és a nyugati kereszténység már kettészakadt, majd ötszáz évvel ezelőtt a refor-

máció egyházai is elszakadtak a közös nagy otthontól, de a két időpont között a közép-európai és az európai gyakorlat nem ismerte fel a vallási türelem fontosságát. Miután a régi és az új egyházak közötti évtizedes vallásháborúk során nyilvánvalóvá lett, hogy egyik fél sem tudja a másikat meggyőzni vagy adott esetben térdre kényszeríteni, az együttélést valamilyen formában ideje volt már rendezni. Így jött létre politikai kényszerűségből 1555-ben az augsburgi válásbéke, amely azzal, hogy elismerte a lutheránus-evangélikus vallást, először mondotta ki Európában, hogy a nyugati kereszténységen belül nem csak egy vallás lehetséges. A béke szerint minden ország, tartomány, birodalmi szabad város választhatott, hogy a két vallás közül melyiket akarja követni.

(15.40)

De választásuk megszabta a joghatóságuk alatt élők vallási hovatartozását is egyúttal – cuius regio, eius religio. Egy kormányzati egységen belül így csak egy vallás, egy egyház létezhetett, tehát egyéni szinten a vallásszabadság joga nem érvényesült. Európa nyugati felében, északi, déli vagy középső részein nagyjából egységes vallási tömbök alakultak ki ennek következtében. Így láthatjuk Itália és a Pireneusi-félsziget egységes katolikus voltát, Skandinávia evangélikus jellegét, a német államok országonként katolikus, evangélikus identitását, vagy a Rajna menti református többséget.

Európa keleti részén azonban a vallási térkép ennél sokkal tarkább volt, különösen a Kárpát-medencében, főképpen pedig Erdélyben, ahol nemegyszer egy településen belül is több, két vagy három felekezet hívei éltek együtt. A békés együttélés megteremtése érdekében itt más utat kellett járni. Az 1542 óta önálló Erdélyi Fejedelemségben az 1550-es évekre a lakosság nagy része a lutheri reformációhoz csatlakozott fejedelmével, Já-

nos Zsigmonddal együtt. Katolikusnak csak a Székelyföld egy része, Csíkszék és néhány főúri család maradt meg. Az 1557-es országgyűlés törvényben bevett vallássá nyilvánította a lutheri evangélikus vallást, és a katolikusokéival azonos jogokat biztosított számára. Amikor a magyar lakosság és a fejedelem a reformáció újabb, kálvini irányzatához csatlakozott, az 1564-es tordai országgyűlés bevett vallássá nyilvánította a kálvinizmust, a református vallást is. Az erdélyi reformáció harmadik ága akkor alakult ki, amikor a reformátusok egy része az unitárius vallásként az antitrinitárius tanokhoz pártolt át, és udvari papja, Dávid Ferenc hatására maga János Zsigmond fejedelem is így tett.

Ezek után tartották meg a szóban forgó 1568-as tordai országgyűlést – az újabb tordai országgyűlést –, amely a lutheránus, a kálvinista irányzat mellett egyenjogúsította immár az unitárius vallást is, és a világban valóban elsőként meghirdette a vallási toleranciát. A tordai templomban megtartott összejövétel kimondta: „Midőn helyökön a prédikátorok az evangéliumot prédikálják, hirdessék, kiki az ő értelme szerint, és az község ha venni akarja, jó, ha nem pedig senki kényszerítéssel ne kényszerítse az ü lelke azon meg nem nyugodván, de oly prédikátort tarthasson, az kinek tanítása ő néki tetszik. Ezért pedig senki az prédikátorokat meg ne bánt hassa, ne szidalmaztassék senki az religióért senkitől.”

Négyszázötven évvel ezelőtt tehát a tordai országgyűlés négy vallás, a katolikus, az evangélikus, a református és az unitárius szabadságát és egyenjogúságát mondotta ki. Az államvallás többé nem létezett; az uralkodói hatalom fölötté állt az egyháznak, de nem volt joga többé köztük bármilyen szempontból különbséget tenni. Nem érvényesült a területi elv sem, mindenki maga dönthette el innentől kezdve, me-

lyik vallást követi. A vallási türelmetlenségben izzó Európában Magyarország, Erdély a felekezeti béke szigete lett.

A tordai országgyűlésnek a hitről mint Isten ajándékáról tett megfogalmazása már előlegezi későbbi évszázadok gondolkodását, amely a nemzeti vagy politikai hovatartozástól függetlenül a vallást, és emberi jogként tisztel minden hitbeli meggyőződést. Megjegyzendő, az emberi alapjogok majd csak a XX. században kerülnek deklarálásra az 1948. december 10-én elfogadott emberi jogok egyetemes nyilatkozatával.

Tisztelt Ház! Tisztelettel hajtunk fejet elődeink történelmi jelentőségű vívmánya előtt, hogy a gyülekezetek, a közösségek saját hitfelfogásuk és szabad döntésük alapján válasszák meg a maguk prédikátorait, a maguk vallását. A tordai vallásügyi törvény szellemiségéből fakadó vallási törvények alapján az ortodox vallási közösségek is gyakorolhatták vallásukat, majd még a történelmi Magyarország időszakában később szintén elnyerte bevett egyházi státuszát az ortodoxia is. Meggyőződésem, hogy a tordai országgyűlés által meghirdetett elvek járultak hozzá a zsidó felekezet majdani redempciójához is. Mindezek által Erdély a vallásszabadság és a felekezeti türelem földjévé vált, menedéket nyújtva más országból elüldözöttek számára is.

A vallásszabadság törvénye felekezeti és nemzeti hovatartozásunktól függetlenül mindannyiunk büszke öröksége, egyben felelősségünkre is ráébreszt. A közösség vallási önrendelkezése a modern demokrácia egyik előzményeként fogható fel, ami a történelmi fejlődés során a nyugati civilizációban általános elismerést nyert, és napjainkig a modern államrendezkedések alapvető ismérvének számít. A fentiek értelmében a tordai törvény által szavatolt szabad vallásgyakorlás jogát méltán tekinthetjük a keresztény

Európa egyik alapértékének. Mindezekre tekintettel a tordai vallásügyi törvény kiemelt jelentőségű nemzeti értéknek minősül, amelyről az Országgyűlés úgy emlékezik meg, hogy január 13. napját a vallásszabadság napjának kívánja nyilvánítani.

Tisztelt Képviselőtársaim! A kormány támogatja a törvényjavaslat elfogadását. Köszönöm, elnök úr. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm államtitkár úr hozzászólását. Megjegyzem, hogy van a magyar nyelvben egy kifejezés, az akadémiai húsz perc. Most be kell vezetnünk az államtitkári öt percet is, ami legalább hét perc. *(Dr. Hoppál Péter: Elnézést kérek!)* Beszámítjuk a túllépést a Gulyás Gergely által megszórolt időbe.

Tisztelt Országgyűlés! Most a Törvényalkotási bizottság álláspontjának ismertetésére kerül sor, és erre felkérem Vas Imrét, a bizottság előadóját.

DR. VAS IMRE, a Törvényalkotási bizottság előadója: Köszönöm a szót, elnök úr. Tisztelt Ház! Tisztelt Képviselőtársaim! Ezúton tájékoztatom az Országgyűlést, hogy az elfogadott házszabályi rendelkezésektől való eltérés értelmében a tegnapi napon a Törvényalkotási bizottság megtárgyalta a T/19859. számon benyújtott, az 1568. évi tordai vallásügyi törvény jelentőségéről és a vallásszabadság napjáról szóló törvényjavaslatot, és ahhoz a bizottság 26 igen szavazattal összegző jelentést nyújtott be.

Meggyőződésem, hogy egy nemzet fennmaradásának és összetartozásának fontos záloga, hogy közös történelmünk legfon-

tosabb eseményeiről időről időre megemlékezzünk, amely az előtünk fekvő törvényjavaslat kifejezett célja. Az emlékállítás nem feledteti el velünk a nemes cselekedetet, de nemcsak az a cél, hogy mi ne felejtsünk, hanem hogy a felnövekvő nemzedék se felejtse, ismerje meg a történeteket, a történelmünket. Tisztelt Országgyűlés! Tisztelt Képviselőtársaim! Kérem önöket, hogy adják meg támogatásukat, szavazzuk meg mindnyájan pártállástól függetlenül az előtünk fekvő törvényjavaslatot. Köszönöm, hogy meghallgattak. *(Taps a kormánypártok soraiban.)*

ELNÖK: Köszönöm. Most a képviselői felszólalások következnek, 5-5 perces időkeretben. Elsőként Hiller István képviselő úrnak, az MSZP képviselőcsoportja tagjának adom meg a szót. Parancsoljon!

DR. HILLER ISTVÁN (MSZP): Tisztelt Elnök Úr! Képviselő Asszonyok és Képviselő Urak! Mélyen tisztelt Vendégeink! Nem egyszerűen egy 450 évvel ezelőtti eseményre emlékszünk és azt ünnepeljük, hanem egy gondolkodásmódra, amely gondolkodásmód ráadásul Erdélyben, Tordán 1568 első napjaiban, január 3–13. között nem egy önmagában álló kísérlet volt, amely aztán valamilyen módon hamvába holt, vagy éppen séggel elporladt, esetleg eltaposták, hanem olyan dolgról beszélünk, tisztelt képviselői a Magyar Országgyűlésnek, amely egy sikeres megoldás volt.

Oly ritkán tudunk a magyar történelemből kiemelni olyan eseményeket, olyan mentalitást, olyan gondolkodásmódot, amely

egyébként nem önmagában, nemcsak abban az évben, évtizedben, hanem évszázados és valóban a korszakot tekintve is hosszú távon érvényes és sikeres megoldás. Azt kell mondjam önöknek, hogy nagyszerű dolog arra gondolni, hogy azok az elődök, akik ezt a döntést ott Tordán meghozták, olyan döntést hoztak, amiből az újjáalakuló, formálódó modern Európa meghatározó gondolkodói nemcsak merítettek, hanem építettek. Amikor majd két évtized elmúltával Justus Lipsius Németalföldön először fogalmazza meg a szuverenitás tartalmát – mi kell egy államnak ahhoz, hogy egyébként valóban önálló, szuverén, mások által tisztelt legyen –, akkor visszanyúl ahhoz a döntéshez, amelyet egy erdélyi kisváros templomában hoztak.

(15.50)

Amikor háromnegyed évszázad múlva a mind a mai napig a nemzetközi jog atyjaként tisztelt Hugo Grotius a *De jure belli ac pacis* című művében – a háború és béke jogáról; megjegyzem, mindenütt a világban, ahol színvonalas jogi oktatás folyik, ez alaplás –, ebben a Párizsban kiadott kötetben épít és használja mindazt a gondolkodást, mindazt a tartalmat, amelyet az erdélyi karok és rendek 1568-an megfogalmaztak.

Ezért helyesnek tartom, és én magam és a frakciónk is csatlakozik ahhoz a közösséghez, amely hallja és meghallotta az Erdélyi Unitárius Egyház kérését és javaslatát, hogy a Magyar Országgyűlés különböző frakciói, egymással különböző módokon vitatkozó képviselők, mindannyian magyarok és európaiak ezt az eseményt, sőt ezt a gondolkodásmódot, sőt ezt a hosszú távon is érvényes sikeres megoldást, a vallási tolerancia tordai országgyűlésen törvénybe iktatott valóságát együtt és közösen megvalljuk 450 év távlatából.

Nyolcvan év kellett Európának, tisztelt képviselő asszonyok és képviselő urak, éppen nyolcvan esz-

tendő, amikor egy nagy, ahogy annak idején mondták, az első világpusztító háborút lezáró béke 1648-ban, a vesztfáliai béke két német városban, Münsterben és Osnabrückben megkötetett. Az a béke, amely sok minden más mellett kétségkívül a modern Európa egyik alappillére volt. Lipsius, Grotius és mások, nemcsak elméleti gondolkodók, hanem a gyakorlatban korábban egymással vitatkozó, sőt harcoló ellenfelek belátása a tordai országgyűlés 1568-as végzését elődjének, szellemi előjórójának tartotta. Ők úgy hívták, hogy pax optima rerum, egyszerűen azt mondhatnánk, a legmegfelelőbb béke, igazából a dolgok legjobb elrendezése.

Mi most egy választási kampányt kezdünk, tisztelt kormányparti és tisztelt ellenzéki képviselők. Lássuk be, hogy vallási türelem és általában türelem azok között kell, hogy létrejöjjön, akik egyébként különböző módon gondolkodnak, mert akik azonos módon gondolkodnak, azok, bár nem ritka az sem, hogy ott vitatkoznak, mégiscsak megállapodásra tudnak jutni. Az a gondolkodásmód, amelyet Torda meghonosított a magyar és európai történelemben, biztos vagyok benne, hogy egyébként minket, mindannyiunkat, különböző módon gondolkodó, különböző frakciókban ülő magyarokat és európaiakat összeköt. Ezért csatlakozom és javaslom én is, hogy együtt szavazzuk meg ezt a helyes törvényjavaslatot. Köszönöm szépen. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm. Most Szávay István képviselő úrnak adom meg a szót, a Jobbik képviseletében. Parancsoljon!

SZÁVAY ISTVÁN, a Jobbik képviselőcsoportja részéről: Köszönöm szépen a szót. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Ház! Tisztelt Képviselőtársaim! Igen tisztelt Vendégeink! Egy olyan törvényjavaslat fekszik most előttünk, amely egy, a maga nemé-

ben páratlan, korát megelőző országgyűlési végzésnek állít emléket. 450 évvel ezelőtt Tordán ugyanis az erdélyi rendek bölcsen és békésen úgy határoztak, hogy elejét veszik a véres, vallási alapú polgárháborúnak, amely már akkor is oly sok kint és szenvedést okozott Európa nyugati felén. Határozott, bölcs, előrelátó döntést hoztak, hiszen az oszmán és a Habsburg óriás közé szorult kicsiny Erdélyi Fejedelemség a Mohácsnál elbukott magyar államiság őrzőjeként nem engedhette meg magának, hogy vallási csatározások színterévé váljon, meggyengüljön, sőt saját magát véreztesse ki.

Sokan mondják, kisebbiteni próbálva ezzel Torda jelentőségét, hogy másképp nem is dönthettek volna az erdélyi rendek. Ez azonban nem igaz. Akár kardélre is hányhatták volna egymást például egy eltérő evangéliumi értelmezés kapcsán 1568 januárjában. Ám akkor valószínű, hogy Báthory Istvánt sosem választják meg erdélyi királynak, Bethlen Gábor nem varázsolhatott volna tündérvárt Erdélyországból, és talán II. Rákóczi Ferenc vezérlő fejedelmünk sohasem született volna meg.

Tisztelt Országgyűlés! Már a kortárs történetírók is tudták, hogy történelmi jelentőségű döntés született. Az Ibériai-félszigeten dühöngött a tudományos előrelépést és a gazdasági fejlődést is akadályozó inkvizíció, miközben Erdélybe áramlottak az Európa többi részén üldözött tudósok, mesterek és művészek, fellendítve a kisebbik magyar haza szellemi és gazdasági életét. Amikor 1572

Szent Bertalan éjszakáján Párizsban protestánsok ezreit gyilkolták meg, akkor Erdélyben már kedvükre dicsérhették az Urat a római katolikus, az evangélikus, a református vagy éppen az unitárius atyafiak, mindezt éppen fél évszázaddal a Német-római Birodalom lakosságának negyedét-felét elpusztító harmincéves háború kirobbanása előtt.

Tisztelt Országgyűlés! Úgy vélem, és erre képviselőtársaim is utaltak már, hogy a választások előtt végletesen megosztott politikai közhangulatban és az eddigi hatalomgyakorlás tükrében különösen üde színfolt az, hogy egy ilyen fontos javaslatot konszenzussal, valamennyi párt támogatásával közös javaslatként sikerül majd reményeink szerint elfogadni. Hozzá kell tennünk, nem volt azért ez mindig így. Emlékezzünk például a magyar zászló és címer napjáról, a magyar szórvány napjáról szóló határozati javaslatokra vagy II. Rákóczi Ferenc emléknapjára és még sorolhatnánk, amelyek bár hasonló fontosságúak voltak, hasonlóan nagy szimbolikus erővel bírtak, azokat néhányan mégis jobbnak látták kisajátítani. Hogy ez most nem így van, azért külön köszönet illeti egyébként Kövér László elnök urat. Mi a Jobbik részéről a legfontosabb ügyekben ezt a konszenzuskereső politikát fogjuk folytatni, és mindnyájunkat a jövőre vonatkoztatva is erre biztatjuk jó példaként. Én magam egyébként mind apai, mind anyai ágon több évszázadra visszamenőleg evangélikus családból származóként is különösen büszke vagyok arra, hogy ennek a javaslatnak az egyik előterjesztője lehetek; azt pedig sajnálom, hogy magán az ünnepi istentiszteleten annak idején nem lehettem jelen, hiszen évek óta nem léphetek be Románia területére.

Tisztelt Országgyűlés! Végül fontosnak tartom kiemelni, hogy az előttünk fekvő javaslat megpróbálja nemzetközi térben is elhe-

lyezni a 450 évvel ezelőtt elfogadott, korát messze megelőző és a mai közös európai keresztény és védendő keresztény értékeink fontos részét magába foglaló tordai végzést. De ha már Erdély történelmének e kiemelkedő dátumát idézzük, ne felejtjük el azt sem, hogy hasonlóan fontos lenne a nagy egyesülés százéves évfordulójához közeledve annak az üzenetnek az eljuttatása is a nemzetközi közvéleményhez, hogy Gyulafehérvár 1918-as ígéretei a mai napig is beváltatlanok, mert mindmáig nincsen teljes szabadsága Erdély magyarságának.

Igaz a tordai végzésre is mindaz, amit már a fideszes képviselőtársam által is idézett erdélyi evangélikus költőfejedelem, Reményik Sándor írt 1920 januárjában Öröktűz című versében, érezve már a kegyetlen és igazságtalan trianoni diktátum közeledtét. Reményik Sándor akkor így kiáltott fel: „Egy lángot adok, – én is kaptam azt / Messziről, mint egy mennyei vigaszt, / Egy lángot, amely forraszt s összefűz...” Köszönöm szépen, elnök úr. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm. Most Ikotity István következik, aki az LMP nevében mondja el beszédét. Parancsoljon, képviselő úr!

IKOTITY ISTVÁN, az LMP képviselőcsoportja részéről: Köszönöm a szót, elnök úr. Tisztelt Ház! Mélyen tisztelt Vendégeink! Vallásokból, hitvallásokból sokféle van, Isten azonban egy. Vallásszabadságból is sokféle van, számunkra azonban a tordai kiemelkedő jelentőségű.

(16.00)

Nemcsak azért, mert a világon elsőként itt mondták ezt ki, hanem azért is, mert a miénk, magyaroké; büszkének lehetünk erre. Gondoljunk csak bele, milyen kor volt az! Gondoljunk csak bele abba, hogy a kora újkor Magyarországa, a mohácsi vész után néhány évtizeddel három részre szakadt ország, teljes az elkeseredettség társadalmilag, politikailag, területileg; darabokban az ország, erkölcsileg is. Gondoljunk csak bele, az egyik átmenője a legkevésbé sem patyolat tiszta János Zsigmond édesapja! Ebben az elkeseredettségben, ebben a gyengeségben született egy ilyen nagyszerű dolog, egyedülálló módon, a világon elsőként.

Miért mondom mindezt? Szeretnék utalni arra a mondatra, ami a törvényszövegbe úgy került be, hogy én személy szerint kifogásoltam és próbáltam elkerülni. Ez pedig az első mondat, ami szerint „Isten a történelem ura.” Ez pusztán szemantikai észrevétel a részemről. Azt gondolom, ez egy teológiai kifejezés, jogi szövegben nincs helye. És hogy ezt elmondtam, ahogy utaltam arra, hogy milyen kor volt ez, mennyire nehéz kor, az talán segít megérteni azoknak is, akik ezt a közvetítést figyelik. Ahogy Pál levelében olvashatjuk: „Isten a gyengeségből is tud erényt kovácsolni.” Azt gondolom, itt is erről van szó.

Felemelő és megtisztelő, hogy részese lehetek ennek az előterjesztésnek. Nagyon köszönöm a kezdeményezőknak, köszönöm elnök úrnak is. Pártom támogatja ezt a törvényjavaslatot, és nagyon bízom benne, hogy nagyon sokak számára világos lesz az, hogy mit is jelent ez, mekkora jelentősége van ennek, hosszú távon előremutató és olyan érték lesz, ami mindenki számára érthető. Köszönöm, elnök úr, a szót. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm. Most a pártok szónokainak sorában utolsóként Vejkey Imre képviselő úrnak, a KDNP tagjának adom meg a szót. Parancsoljon!

DR. VEJKEY IMRE, a KDNP képviselőcsoportja részéről: Tisztelt Elnök Úr! Köszönöm a szót. Tisztelt Ház! Tisztelt Képviselőtársaim! Főtiszteletű és Főtisztelendő Urak! Tordán a világon elsőként már 450 évvel ezelőtt megfogalmazták, hogy még az Istenben való hitben sem minden és mindenki egyforma, a világ és benne Erdély sokszínű, amely sokszínűség egymáshoz kapcsolódva támogatja és kiegészíti egymást, az örömhír minél teljesebb megismerése érdekében.

Tudjuk, hogy a vallásszabadságért vívott harc az emberi jogokért folytatott sok évszázados küzdelem egyik fontos fejezete volt. Számunkra itt a XXI. században az ember méltóságából következik, hogy tiszteljük és fontosnak tartjuk minden ember vallásszabadságát és magát a közösségi vallásszabadságot is. A tordai vallásbéke előtt azonban ez nem így volt. A tordai vallásbéke előtt nem volt sem egyéni, sem közösségi vallásszabadság a világon.

Erdély azonban, példát mutatva az egész világnak, kimondta a felekezetek közötti vallásbékét. Ez óriási áttörés volt, tisztelt hölgyeim és uraim, az akkori korszellem korlátain. Ne feledjük, a Német-római Birodalomban 1555-ben megkötött augsburgi vallásbéke csak azt mondta ki, hogy akié a föld, azé a vallás. Vagyis az alattvalóknak követniük kellett a fejedelem vallását. Kiemelkedő volt tehát az az áttörés, amely kimondta a prédikálás szabadságát és a lelkiismeret kényszermentességét. Kiemelkedő volt még akkor is, ha 450 év után a mai fanyalgók azt mondják, hogy az erdélyi országgyűlés vallásbé-

két kimondó tordai határozata a vallásszabadság jogát nem az egyén jogaként, hanem csak közösségi jogként értelmezte. De, hölgyeim és uraim, hogyan értelmezhetette volna akkor és ott másként? Tudniuk kell, hogy az akkori világ éppen a vallásháborúk korát élte, és ezen körülmények között vált a béke szigetévé Erdély, amely államiségét a tordai döntés alapján a három nemzet és a négy bevett felekezet egyenjogúságának elvére építette.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! A tordai törvényben megfogalmazott rendelkezéseket úgy a modern demokrácia előzményeinek, mint a keresztény Európa egyik alapértékének tekintjük, amely által a vallásgyakorlás már nem valamilyen kötelezettséget jelent a közösség számára, hanem szabadon megválasztható és megélhető szabadságot.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Európa napjainkra sajnos jelentős mértékben elveszítette keresztény hitét és értékeit, pedig néhány évtizeddel ezelőtt az Unió alapító atyái, Adenauer, Schuman, de Gasperi bátran és szívből mondták, kinyilvánították, hogy Európa vagy keresztény lesz, vagy nem lesz. Ezzel kimondták, hogy Isten tagadása nem segít elkerülni a feszültségeket, sőt kifejezetten erősíti azokat, mert gyengíti a társadalom szöveteit, és ez egyre nagyobb bizalmatlanságot hoz, ami végül odavezet, hogy az európai civilizáció egyre törékenyebb lesz.

Sajnos, ez valósult meg napjainkra azzal, hogy az Európát kívülről ért fenyegetés vákuumot talált földrészünk hitében. Márpedig az ürességet, mint azt önök tudják, mindig betölti valami. De ne feledjék: soha nem késő válaszolni Isten szavának hívására és visszatérni a gyökerekhez egy új, erős, keresztény Európa építése érdekében, ahol a „mennyt érsz” nem a pénztárcád vastagságán méretek le, hanem a lelki gazdagságon; azon a lelki gazdagságon és szabadságon,

Fotó: Országgyűlés Sajtóirodája / Pető Zsuzsa

amelyet eleink Tordán 450 évvel ezelőtt oly fontosnak tartottak. Ne feledjék: mi vagyunk a remény kövasza Európában. Ne feledjék azt sem, hogy a tordai vallásügyi törvény kiemelt jelentőségű nemzeti értékünk.

A KDNP parlamenti frakciója ezért támogatja a törvényjavaslatot, és azt is, hogy január 13-át az Országgyűlés a vallásszabadság napjának nyilvánítsa. Kérem, támogassák önök is. Köszönöm megtisztelő figyelmüket. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm. Azzal a felteveléssel élve, hogy a megmaradt csekély mértékű időt nem kívánják a frakciók kihasználni, az összevont vitát lezárom. Tudomásom szerint az előterjesztők nevében nem kíván senki sem zárszót mondani. Így rám házelnöként már csak az a kötelezettség hármlik, hogy köszönetet mondjak a törvény előterjesztésében társult képviselőknek és pártoknak a törvény megalkotásáért és hamarosan bekövetkező elfogadásáért.

De mindenekelőtt mindannyiunk nevében köszönetet mondok erdélyi atyámfiaiainak a kezdeményezésért, és azért, hogy lehetővé tették számunkra a részvételt e történelmi pillanatról való méltó megemlékezésen a történelmi helyen. *(Taps.)* Természetesen nem-

csak az itt megjelent főtisztelendő és főtisztelendő uraknak és közösségeiknek szól ez a köszönet, hanem Jakubinyi György excellenciás érsek úrnak és katolikus testvéreinknek is, akiknek együttműködése és támogatása lehetővé tette a méltó megemlékezést történelmünk egyik egyetemes jelentőségű nemzeti teljesítményéről. Köszönjük szépen, Isten áldja önöket! *(Taps.)*

Tisztelt Országgyűlés! Most határozathozatalokkal folytatjuk munkánkat.

Soron következik az 1568. évi tordai vallásügyi törvény jelentőségéről és a vallásszabadság napjáról szóló T/19859. számú törvényjavaslat zárószavazása. Emlékeztetem önöket, hogy a tegnapi döntésünknek megfelelően a törvényjavaslatot házszabálytól eltéréssel tárgyaltuk. Mivel az előterjesztéshez összegző módosító javaslat nem érkezett, most a törvényjavaslat benyújtott szövegéről határozunk.

(16.10)

Kérdezem a tisztelt Országgyűlést, elfogadja-e a T/19859. számú előterjesztést. Kérem, szavazzanak! *(Szavazás. – Taps az eredmény megjelenésekor.)*

Megállapítom, hogy a Ház 142 igen szavazattal, egyhangúlag fogadta el a tordai vallásügyi törvényről szóló emléktörvényt.

Az 1568. évi tordai vallásügyi törvény jelentőségéről és a Vallásszabadság Napjáról című törvényjavaslat

(Elfogadva Magyarország Országgyűlése által 2018. február 20-án.)

• Mi, az Országgyűlés tagjai, azok, akik hiszünk abban, hogy Isten a történelem ura, s azok, akik a történelem menetét más forrásból igyekszünk megérteni,

– emlékezve történelmi elődünk, az erdélyi országgyűlés 1568. évi, tordai vallásügyi törvényére, amely a világon először foglalta törvénybe a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogot, kimondva, hogy „a hit Istennek ajándéka”;

– kiemelve, hogy az erdélyi országgyűlés a reformáció eszmeiségéből fakadó törvénnyel a hitelvi sokszínűség mellett kötelezte el magát, aminek köszönhetően a reformáció különböző ágai szabadon és békés úton alakulhattak önálló egyházzá, lehetővé téve, hogy a későbbi évtizedekben kialakulhasson a négy bevett vallás (a katolikus, a református, az evangélikus és az unitárius) felekezeti rendszere, megteremtve ezzel az eltérő hitelvet valló emberek és közösségeik jogegyenlőséget biztosító békés együttélésének alapvető feltételeit; – elismerve, hogy a tordai törvényben foglalt eszmeiség, a közösség vallási önrendelkezése a modern demokrácia egyik előzményeként is értékelhető, amely a történelmi fejlődés során a nyugati civilizációban általános elismerést nyert, és amelyet méltán tekinthetünk a keresztény Európa egyik alapértékének, a következő törvényt alkotjuk:

1. §

Az Országgyűlés az 1568. évi erdélyi országgyűlés által Tordán elfogadott vallásügyi törvény emléket és a magyar nemzet szellemi öröksége részeként annak jelentőségét törvényben örökíti meg.

2. §

Az Országgyűlés január 13. napját a Vallásszabadság Napjává nyilvánítja.

3. §

Ez a törvény a kihirdetését követő napon lép hatályba.

Általános indokolás

Az 1568. évi tordai országgyűlés vallásügyi határozata:

Urunk őfelsége miképpen ennek előtte való gyűlésibe országával közönséggel az religio dolgáról végezött, azonképpen mostan és ez jelen való gyűlésébe azont erősíti, tudniillik, hogy midőn helyökön a prédikátorok az evangéliumot prédikálják, hirdessék, kiki az ő értelme szerint, és az község ha venni akarja, jó, ha nem pedig senki kényszerítéssel ne kényszerítse az ü lelke azon meg nem nyugodván, de oly prédikátort tarthasson, az kinek tanítása ő néki tesz. Ezért pedig senki az superintendensök közül, se egyebek az prédikátorokat meg ne bánthassa, ne szidalmaztassék senki az religióért senkitől, az elébbi constitutiók szerint, és nem engedtetik ezt senkinek, hogy senki fogsággal, avagy helyéből való priválással fenyögessön az tanításáért, mert a hit Istennek ajándéka, ez hallásból lézön, mely hallás Istennek ígéje által vagyon.

Az Erdélyi Fejedelemség Országgyűlése 1568. január 6–13. közötti ülészakán, Tordán elfogadott vallásügyi törvény a világon először foglalta törvénybe ily módon a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogot. Tisztelettel hajtunk fejet eleink történelmi jelentőségű vívmánya előtt, amely azt hirdette, hogy a gyülekezetek saját hitfelfogásuk és szabad döntésük alapján válasszanak maguknak prédikátort.

A parázs hitvitáktól hangos Európában az erdélyi országgyűlés bölcs belátásán múlt, hogy a kizárólagosságra való törekvés, vallási egyneműség helyett a hitelvi sokszínűség mellett kötelezte el magát. A reformáció eszmeiségéből fakadó törvény szavatolta a protestantizmus megerősödését, és elfogadta más felekezetek létét is. Ennek köszönhetően, a reformáció különböző ágai szabadon és békés úton alakulhattak önálló egyházzá, amelynek eredményeképpen a későbbi évtizedekben kialakulhatott a négy bevett vallás rendszere, amelyben a katolikus, a református, az evangélikus és az unitárius felekezet egyenlő jogokat élvezett. A tordai vallásügyi

törvény szellemiségéből fakadó későbbi vallásügyi törvények alapján az ortodox vallásközösség is megtúrt felekezetnek minősült a szó pozitív értelmében, gyakorlatilag szintén teljes szabadságot élvezve. Mindezek által Erdély a vallásszabadság és a felekezeti türelem földjévé vált, menedéket nyújtva a más országokból elüldözötteknek is.

Az erdélyi törvényhozó testület döntése egyedülálló volt a korabeli Európában. A vallásszabadság biztosítása tekintetében meghaladta az 1555. évi augsburgi béke által előírányzott „aki a terület, azé a vallás” elvet és az Erdélyi Fejedelemség területén olyan békés felekezetközi viszonyokat teremtett, amelyekhez hasonló Európában csak nyolcvan esztendővel később, a harmincéves háborút 1648-ban lezáró vesztfáliai békekötés után alakulhatott ki. A tordai vallásbéke törvénye megalapozta azon korszakváltást, amely után a közösség számára a hit megvallása és annak módja többé már nem világi vagy egyházi hatalmasságok által parancsolt kötelezettség, hanem a közösség által választható és megélhető szabadság lett.

A vallásszabadság törvénye – felekezeti és nemzeti hovatartozástól függetlenül – mindnyájunkat büszkeséggel tölthet el, egyben felelősségünkre is ráébreszt. A négy és fél évszázaddal ezelőtt elfogadott törvény bibliai ihletettséggű bölcsessége, belátása és békére való törekvése ragyogó példa mindnyájunk számára. A közösség vallási önrendelkezése a modern demokrácia egyik előzményeként fogható fel, ami a történelmi fejlődés során a nyugati civilizációban általános elismerést nyert, és napjainkig a modern államberendezkedések alapvető ismérvének számít.

A fentiek értelmében, a tordai törvény által szavatolt szabad vallás gyakorlás jogát méltán tekinthetjük a keresztény Európa egyik alapértékének. Mindezekre tekintettel a tordai vallásügyi törvény kiemelt jelentőségű nemzeti értéknek minősül, amelyről az Országgyűlés úgy emlékezik meg, hogy január 13. napját a Vallásszabadság Napjának nyilvánítja.

Hiedelmek farsangja

FARKAS DÉNES

• Farsang idején a régi falusi emberek a hosszú téli estéket kártyázgatással, mókázgatással töltötték. Csattogott a kártya a férfiak kezéből az asztalon, s az asszonyok közben pergették az orsót. A férfiak beszéde és az asszonyok csevegése hol egy közös téma körül forgott, hol úgy elhúztak egymás mellett, akár csak a zenében a szoprán a baritontól.

Ezeken az estéken egyik fülemmel hallgatózva – gyermekként –, én is képzeletben megjárhattam Doberdót, Galíciát, a Don-kanyart, Szibériát is. Álmomban ettem döglött lovat, zöld uborkát magára vagy zöld paradicsommal. Másik fülemmel megtanultam, hogy mi a szapulás, kenderáztatás, tilolás, szövés, posztványolás, gúnyaszabatás és még sok mindent.

Rengeteg babonás dologgal is találkoztam, hiszen az én gyerekkoromban még az én népem hiedelmvilága is más volt, mint ma.

De lássuk még régebről! 1839-ben John Paget úti-könyvében ezt írja:

„Áthaladtunk Homoródalmáson, ez volt az egyik legnagyobb és legvirágzóbb az Erdélyben látott falvak közül. Az ember azt hinné, ennél egészségesebb környezet nem is képzelhető: a falu körül a vidék gyönyörű, teli van gyümölcsfákkal, mintha egyetlen nagy kert lenne az egész, a lakók szemlátomást jó módúak, a házak tágasak és levegősek, s mégis a kolera itt még vadabbul dühöngött, mint bárhol, ahol eddig jártunk. A temető olyan volt, mintha felszántották volna, egymást érték benne a frissen ásott sírok, néhány gödör még üresen tátongott, várva a lakót, aki rövidesen belé költözik.

Ahogy elhagytuk a falut, olyasmit láttunk, ami arra vallott, hogy a helybeliek alighanem erősen babonások, holott erre igazán nem számítottunk olyan helyen, ahol állítólag ennyire általános a közoktatás. Az út fölé, két fa közé egy madzagot feszítettek ki, s arról egy nadrág alakúra vágott, durva, fehér vászon darabka lógott.

A parasztok úgy tartják, hogy az almási barlangban, ahová éppen igyekeztünk, két tündér raboskodik, méghozzá mezítelenül, örökké boldogtalan fogóságukat panaszolják sírva, de kiszabadulni sehogy sem tudnak. Amikor erős szél fúj, azt beszélük, gyakran hallani a jajgatásukat az almási sötét völgyből, s a parasztok úgy hiszik, hogy a kolerát ezek a rab tündérek küldték reájuk haragjukban. Úgy látszik, a jóindulatukat azzal próbálják elnyerni, hogy ruhadarabokat kínálnak nekik, a nadrágot, melyet a falunak ezen a szélén láttunk, a másik végén hasonló módon kikasztott inget azért teheték oda, hogy a tündérek megtalálják, bármelyik irányból érkeznek is, és meg-

engesztelődjenek.” (John Paget, *Magyarország és Erdély*, Helikon Kiadó, 1985, 220. o.)

A román kereskedelmi televíziókban hemzseg a babona, a hiedelem, amelyre már a mai kultúrával rendelkező ember rálegyint, bár estenként még mutattak ördögűzést és még sok más mi a fenét. Legdurvább hiedelem a világ végének az eljövetele. Én már életemben legalább öt alkalommal találkoztam azzal, hogy vallási fanatikusok dátumszerűen beharangozták a világvége idejét.

Erről jut eszembe György Attila barátom azon megjegyzése, amely szerint a székely bácsitól azt kérdezték, hogy hiszi-e a világvéget. – Hát hogyan – jött a válasz –, ott lakom.

Második osztályos lehettem, s ez az időszak volt az első találkozásom az ún. világvégevel. Megbolydult az én kicsi világom, s hallani lehetett, hogy tódul a nép meghallgatni a máréfalvi asszony prédikációját. Ennek az asszonynak látomásai voltak, s olyan erővel hirdette a bibliai Jelenések könyvének a látomásait, hogy az amúgy tudatosan protestáns hallgatói is kezdték a csodát várni. Ez a cirkusz talán 1949-ben történt. Lukácsi Mózes pap bácsi eleget mondta, hogy ne foglalkozzanak az emberek ezzel a „marhasággal”, mert egy megbomlott elme fantazmagóriájáról lehet szó.

Később hallottam, hogy a két Homoród mente anynyira elhitte a világ végének az érkezését, hogy szekerekkel vonultak hallgatni a máréfalvi asszony próféciáját. Ennek az lett a következménye, hogy az atyafiak a szeánszról hazatérve kényszerítették papjaikat, hogy osszanak úrvacsorát – mintegy megtisztulást keresve – a világvég eljövetele előtt. Ez az eset határozottan megtörtént a „hatalmas” Homoródalmáson is. Ennek tényét nekem dr. Lőrinczi Géza (egykori almási pap, teológiai tanár, exapósom) mesélte el. Kiosztotta kényszer hatása alatt ugyan az úrvacsorát, de kihangsúlyozta, hogy nem világvég kapcsán kínálja fel a jegyeket, hanem a jobbá levés és az értelem megvilágosodásának a kérelmével-szándékával.

Kiderült később, hiszen nem jött a világvég, hogy Almáson valami szentképeket véltek felfedezni egy ablakon. A magyarázat az volt később, hogy a nap melegétől az ablakszemlet lefogó gitt oldószere csapódott ki az üveglapra, s ez hasonló reakciót képezett, mint amikor valaki olajat cseppent a csendes folydogáló víz tetejére. Szóval a nép képzelete, hiedelmvilága, primitív beállítottsága szörnyetegeket vagy szenteket szül.

A vélt ikonablak előtt ácsorogtak az emberek, s kommentálták, hogy a máréfalvi asszony prédikációjának megjelenítődése az almási ikonban is megtes-

tesült. Némelyek látni vélték a szivárványszínes ablakszemen a szent családot. Egy szabólegény vetett véget a látomássorozatnak, midőn hosszasan nézte az ablakszem ikonját, s kommentálta, hogy valóban ő is látja. Fennhangon mondta a csodaváróknak, hogy „ni, ni, magok nem is látják, pedig ott hátrább jön Lázár is! Most mozdult balra, s né-né-né, éppen lehajolt, hogy magok csókolják meg neki...!”

Ezzel vége is lett a világvége várásának, s a márэфalvi asszonyt elvitték az elmegyógyászatra.

Egy kicsit meglepett, mert a közelmúltban, a rendszerváltás után – ha volt ilyen – a Dicsőszentmárton melletti Szőkefalván láttam ilyen tébolyultságot. Talán egy vak cigányasszony szórta az ígét, amelyet sok ezren hallgattak, kik bérelt autóbusszokkal jöttek irdatlan távolságból. Egy regiment rendőr próbálta di-

rigálni a forgalmat, míg nagy nehezen átszűrődtem én is köztük. Nem megyek bele egy-egy ilyenszerű „látomás” anyagi vetületeibe, csak álmélkodtam, hogy milyen primitív tud lenni az ember hiedelemvilága. Olvastam a maglaviti pástorról, kinek álmában megjelent az Isten, vagy az Isten álmában jelent meg a pástor – már nem is emlékszem.

A fentieket azért írtam le, mert az egyik hírhajhászó román tévé azt mondta be, hogy egy bukaresti roma asszony házának a padlóján megjelent Arsenie Boca képe, akinek az érdemeivel nem vitatkozom. Láttam a sejtelmes képet a tapaszos padlón, s hallottam, hogy voltak, akik égi jelt vélték felfedezni eme csodában.

Gondolom, hogy ez a látomás is megér egy új klostort, ahol Lázár lehajolhat...

LELKIGONDOZÓI SZEMMEL

Tél után tavasz

FERENCZI ENIKŐ

Időnként tehetetlenül állok ezek előtt a kérdések előtt: Még mi jöhet? Lehet ennél rosszabb? Igazságtalan a lét!

Ha lelkigondozóként akkor nem sikerült jól megválaszolni, most megpróbálom leírni.

A teremtett világ rendjében a telet mindig a tavasz váltja fel. Összhangban élve a természet változásával, követhetjük a sorrendet mi is. Egyáltalán nem könnyű, és nem egyszerű. De ha hiszünk a lét többletében, érzékeljük és mozgósítani tudjuk belső képességeinket, megtanulhatunk tavaszokat varázsolni magunknak. Számtalanszor megfagyunk és megdermedünk a tél hidegségében, érezzük, amint hosszabb időre elural minket az élettelenység. De amit az Isten belénk lehelt, az sokkal többre képes, annak melege és ereje van, felolvasztja a megkeményedett jégtömböt is.

Tél után a tavaszba lépni, kikeletet varázsolni és megteremteni azt az állapotot, ami szinte álomszerű, mert egyre kevesebben hisznek körülöttünk, mégis lehetséges. Nézzük csak a tavaszt: a megszürcült világ zöldül, és élni kezd, színessé alakul a világ, befagyott vizek vidáman csobognak, és az égből is nagyobb fény árad ránk.

Hittük a tavaszt a tél zordságában? Magunkra maradt zokogásunkba zárkózva mertünk álmodni arról, hogy ezen is túlleszünk egyszer és újra megtanulunk nevetni? Ólmos időben képesek voltunk elképzelni, hogy a nap melege majd lágyan átölel, és jó kedvre derít? Hittünk abban, amit még nem láttunk, csak elképzeltük?

Bízni a láthatatlanban, megálmodni és elképzelni a tavaszt a télben, ez az a csoda, amire csak hitünk képes. Tiszta, őszinte érzéssel és erős bizalommal lehet csak a tavaszba lépni.

Emberként soha nem lehetünk tökéletesek! De lehetünk jók és még jobbak. Bukásaink, kudarcaink edzenek és tanítanak minket a hideg évszakban. Időnként meg sárral ken be a tavaszi latyak, mert félrecsúszunk. De élethivatásunk keresésében és Isten közelségében megtalálhatjuk valóságunk, egyediségünk, felfedezzük azokat az utakat, amin járnunk kell. Nincs rajtuk ösvény, senki sem taposta ki előttünk. Ezért mindig lesznek, akik tiszta jó indulatból óvni próbálnak minket.

Az új utakra lépés nem lehet félelem nélküli: mert mindig van veszélye. A legbátrabbak is félnek, csak valami oknál fogva hitük erősebb a félelemnél, és érzéseik erőt adnak. S ha útjukat folyók szelik, már nem kérdés, hogy át kell rajtuk jutni: csónakkal vagy akár vízben úszva. Még akkor sem, ha zavaros a víz vagy jéghideg és a parton állók azt intik, hogy nagyon vigyázz.

Van, aki a parton marad, és van, aki bemerészkezik a tavaszban megáradt folyó hullámaiba, és átjut a túlsó partra. Új helyzetekben és új utakon ismerhetjük meg, hogy kik vagyunk valójában. Elindulni nehezebb, mint maradni. Fel kell készülni erre lelkileg, vállalni kell az ismeretlennel való találkozást. Döntést kell hozni, hogy mik számunkra azok a fontos dolgok, amiket magunkkal viszünk. És útközben meg kell küzdenünk görccseinkkel és félelmeinkkel.

Egymást biztatva dolgozni

A Magyar Unitárius Egyház 2017. július 7-ei főtanácsi gyűlésén elismerő oklevélben részesítette és méltatta a kiemelkedő egyházzszolgálati teljesítményeket az egyház alapvető működési szakterületein. Interjúorozatunkban azokat a személyeket szólaltatjuk meg, akiknek tevékenysége mindannyiunk számára példaértékű. A közigazgatási ügyosztály kiemelte a szórványban is példaértékűen élni akaró és tudó lupényi unitárius gyülekezetet, valamint egyházi életünk érdekében kifejtett kiemelkedő tevékenységükért Kovács Sándor gondnokot és feleségét, Kovács Irma helyi nőszövetségi elnököt. Az interjút Benedek Csongor gyakorló segédlelkész készítette.

• Mi a titka a lupényi egyházközségnek? Hogyan lehet a szórványban példaértékű egyházközségi életet élni, megvalósítani?

Kovács Sándor (a továbbiakban K. S.): A kapcsolattartás nagyon fontos mind a hívekkel, mind a lelkészekkel, illetve a testvér-egyházközségekkkel. A lelkészekkel fontos a jó kapcsolat ápolása, mert a közös tervezésnek és kivitelezésnek a titka ebben áll. Példaértékű nálunk a templomba járó hívek létszáma, annak ellenére, hogy egy magas dombra kell kimenjünk vasárnapról vasárnapra. Ha valaki pedig hiányzik, rögtön érdeklődünk, kérdezősködünk, egyszóval odafigyelünk egymásra. Betegség esetén látogatjuk egymást, a lelkész és a nőszövetség erre hatványozottan odafigyel. Az istentiszteletek utáni kávézások és teázások hasonlóképpen nagyszerű alkalmat biztosítanak a beszélgetésre és főleg a tervezésre, a munkálatok kivitelezésének megbeszélésére.

Kovács Irma (a továbbiakban K. I.): Az összefogás, az egymás kölcsönös tisztelete. A problémák esetén soha nem fordítottunk hátat egymásnak, egymás mellé állva igyekeztünk megoldani a nehézségeket, mind egészségügyi, mind családi, gyülekezeti értelemben véve. A gyakori összejövetelek, a tea- és farsangi délutánok, a gyakran heti két alkalommal megrendezett találkozások mind-mind abban segítettek, hogy egymást jobban megismerjük, hogy a problémákat

megoldjuk, és a kihívásoknak eleget tegyünk. Igaz, kellemetlenebb helyzetekkel is szembe kellett nézni, de mindig arra törekedtünk, hogy ezeket kiküszöböljük, és minél hatékonyabban megoldjuk.

A nőszövetség mindenhol képviselteti magát. A vulkáni leány-

Kovács Sándor lupényi gondnok mellett Szilágyi Erzsébet (akivel lapunk 2017. októberi számában olvashattak interjút), a Reménység Alapítvány elnöke és Kovács Irma, a lupényi nőszövetség elnöke

egyházközség nőszövetségének tagjaival együtt szervezzük mindig az összejöveleteket Lupényban, és az országos konferenciákon, gyűléseken és kirándulásokon való részvételt is hasonlóképpen oldjuk meg. Az anyagi részét az utazásoknak pedig gyakran mi magunk vállaljuk és fedezzük, hogy az egyházközséget még csak ezzel se terheljük.

• Gondnokként mire figyel oda minden körülmények között?

K. S.: Az egyházközség életére, munkásságára, kezdve a templom-

tól a papi lakig, a fűtéstől a takarításig. Olyan helyzetek is voltak azonban, amikor lelkész hiányában egyszerűen nem tudtuk, mihez kezdjünk.

Az épületek karbantartása, az anyagiak előteremtése is külön odafigyelést igényel. A közmunkák megszervezése és lebonyolítása igencsak fontos részét képezi a gyülekezeti életnek, ezen az alkalmakon szép számban vesznek részt gyülekezetünk tagjai, gyakran más felekezeti hívekkel együtt. A lelkéssel együtt meglátogatjuk a családokat, betegeket, időseket, erre is mindig nagyon figyelünk.

• Gondnokfeleségeként, nőszövetségi elnökként hogyan élte meg az egyházi tevékenységeket? Miben látta munkájának gyümölcsét, hatását?

Nem volt könnyű, mert a nulláról kellett kezdjünk, semmi nem maradt az előző templom eszköz- és vagyontárgyaiból. Ez ugyanis a negyedik templomunk 14 esztendő leforgása alatt, mint épület. Mindent a két kezünk munkájából és a pénzadományokból teremtettünk elő. Sokszor megjegyzésekkel találkoztam és találkoztunk, ami gyakran elszomorított, kedvünket szegte, de azért kitartottunk. A gondnok úrral (*jegyzi meg viccesen – B. Cs.*) egymást biztatva, erősítve és az aktív egyháztaggokkal végső soron meg nem hátrálva együtt végeztük mindig a munkánkat. Ez a templomi és papi lakon történő munkálatokra egyaránt érvényes volt mindig.

Annyi éven keresztül minden esetben fogadtuk a papokat, szeretettel, odaadással vendégeltük meg őket, nagyon sok lelkész megfordult nálunk (*ez a saját lakásukat jelenti! – B. Cs.*).

Nőszövetségi elnökként is hasonló munkákból vettem ki a részem, bekapcsolódtunk a vándorabrosz-mozgalomba, nőszövetségi zászlót is készítettünk, a konferenciákon, ha tehattuk és tehetjük, szinte mindig jelen voltunk és vagyunk, az egyházi nagy ünnepségeken is szép számban részt veszünk. És ezért ez úton is köszöne-

tünket szeretnénk kifejezni az egyháztagoknak, asszonytársaknak.

Istennek pedig megköszönjük az erőt, hogy eddig helyt állhatunk, és továbbra is egészséget kérünk, hogy munkánkat tudjuk a jövőben is folytatni.

• Mit jelent önöknek a főtanács melátatás?

K. I.: Először is hatalmas meglepetés volt számunkra. Annyira félrevezettek a szervezés során, hogy nem is sejtettük, mi fog történni, milyen meglepetésben lesz ré-

szünk. Abban a hitben érkeztünk Kolozsvárra, hogy tőlünk csupán azt várják, személyesen terjesszük a kérésünket a Főhatóság elé, miszerint haladéktalanul lelkészre van szükség Lupényban és Vulkánban.

K. S.: Szeretnénk ezúttal is köszönetet mondani az elismerő oklevélért. A meglepetés valóban hatalmas volt. Mindkettőnk számára felemelő érzés volt, és őszintén megmondva, valahol elégtétel is az elmúlt évtizedek alatt egyházunkban kifejtett munkánkért.

Csendes napok az unitárius teológusoknál

A Protestáns Teológia Intézet unitárius, református és evangélikus hallgatói minden évben a második félév első hetében két napon át csendbe merülve hallgatják reggeltől estig a meghívott lelkészt, előadót. Az előadások karonként különböznek, azonban mindig egy közös előadással és istentisztelettel teszünk pontot a két nap végére. Az idei évi csendes napok alatt is számos kérdésre kaphattunk választ, vagy éppen egy újabb ablak nyílt ki bennünk a világra.

Az első napon, pénteken dr. Rezi Elek dékán bibliamagyarázatát hallhattuk, amely erősítette hivatástudatunkat. Összességében e bibliamagyarázat emlékeztetett a *vocatio imediata* és *mediata* élményeinkre, értelmes hitre buzdító és legfőképpen cselekvésre készítő volt. Továbbá szorgalmazta a nagyszerű, építő lehetőségek tudatosítását, és értékörzésre buzdított: fontos megismernünk, megélnünk és közvetítenünk majd az utánunk jövőknak értékeinket. Pár perces szünetet követően dr. Szent-Iványi Ilona pest-

szentlőrinci lelkész *Az egyház szolgálatainak lehetőségei* címmel mutatta be sokoldalú tevékenységét egyházunk berkeiben, és így megosztotta velünk egész életútját. Számunka mindezen tapasztalatok megosztása azért hasznos, mert így szembesülünk azzal, hogy az élet nehéz terheket, akadályokat is ránk rakhathat, de így is képesek vagyunk, képeseknek kell lennünk Istenben bízva, az Ő közelségében élve, továbbmenni.

Az ebédszünetet követően szintén dr. Szent-Iványi Ilona bibliamagyarázatát hallhattuk, majd Varga Sándor szovátai nyugdíjas lelkész tárta elénk életútjának történetét: beszélt teológiai hallgatói éveiről, lelkészségéről, és végül, de nem utolsósorban a rovásírásról is szívvel, lélekkel mesélt. Búcsúzóul egy rovásírásos abc-vel ajándékozott meg bennünket, amelyet szeretettel fogadtunk. Az első napot egy közös vacsora zárta, amelyen még néhány, a nap során felmerülő kérdést tisztáztunk.

Szombaton Varga Sándor bibliamagyarázatával indult a nap, ezt követte Demény Péternek, a *Látó* szerkesztőjének *Az erdélyi magyar irodalom napjainkban* című előadása, amelyen írói munkásságáról beszélt, és többek között felolvasta a Reformáció 500.1 kortárs irodalmi pályázatra megírt nyertes versét (*A reformáció nélkül*). Az előadások után a felmerült téma révén megfogalmazott kérdéseinket tárgyaltuk tovább. Délután öt órától a Protestáns Teológiai Intézet dísztermében közös előadással folytatódott a program, ahol Ferenczi Zoltán református lelkész *Az egyház a konfliktusok tengerében* címmel mutatta be a konfliktusok típusait, beszélt hatalomfüggőségről, kodependenciáról és munkaalkoholizmusról. A záró istentiszteleten dr. Szent-Iványi Ilona végezte a szószéki szolgálatot. Végül a kétnapos programot szeretetvendégséggel zártuk.

SZOMBATFALVI ETELKA

A magyarok nyilaitól a vörös csillagig

• Torockón a Duna-ház és az egyházközség szervezésében olyan előadásokra, foglalkozásokra kerül sor, amelyek minden bizonnyal hiánypótlóak, hiszen nem először bizonyul elégtelennek a Duna-ház előadótermének befogadóképessége. Így volt ez január 26-án is, amikor olyan sokan érkeztek a rendhagyó történelemóra soros kiadására és az azt követő könyvbemutatóra, hogy pőtpadokra is szükség volt.

Bizony, ritka madár az az előadás és kötet, amely kicsit és nagyot, helybelit és környékbelit egyaránt lekölt. A történelemórák idei sorozata a magyarság Kárpát-medencei történelmét ismerteti, a nyitóalkalom a honfoglalás és az államalapítás tényeit és fehér foltjait járta körül. Dr. Kovács Sándor teológiai tanár szavaiából az érdeklődők megtudhatták, hogy a honfoglalás nem egyetlen esztendő alatt zajlott le, inkább beszélhetünk folyamatról, mint eseményről, amelynek mozzanatairól igen kevés biztos adattal rendelkezünk. Az előadó megosztotta, hogy a mai régészek, magyar őstörténészek már kevésbé tartják alátámaszthatónak a Levedia néven ismertté vált szálláshelyet, a törzsek és a törzsfők neveit illetően a személynevek és a méltóságnevek könnyen összekeveredhetnek a forrásokban. A honfoglalást kiváltó okokról is több elméleti feltevés létezik (támadás következménye, tudatos betelepedés, környezeti-ökológiai változások), de emellett nem hanyagolhatók el a morva birodalom és a kelet-római császárság politikai megfontolásai sem. A besenyők 894/5-ös támadásáról ma már nehéz eldönteni, hogy oka vagy csak felgyorsítója volt a honfoglalásnak. Az unitárius László Gyula ismert elmélete a kettős honfoglalásról nem is bizonyított, de megalapozott cáfolatot sem sikerült eddig találni.

Ugyancsak sok a bizonytalanság, de a tévhit is a kalandozások korát illetően: a magyarok nem unalmukban fosztogatták Európát (és nem is csak azután, hogy megtelepedtek Pannóniában), hiszen már a honfoglalás előtt is kötöttek politikai szövetségeket a Nyugat uralkodóival, és nem igazán lehettek barbárabbak az európai „kollégáiknál”, hiszen a nyugati országok is háborúztak egymás közt, s becsülettel ki is

fosztották egymást, ha szerét ejthették. Ne felejtjük: viking kollégáik is hasonló módon jártak el Európával, igaz, ők inkább a hajóútvonalakhoz közel álló területeken tevékenykedtek. A portyák attól függtek tehát, hogy éppen kivel álltak szövetségben. A magyarok félelmetes hírével keleti harcmódoruk és visszacsapó nyilak keltették. A portyák célja nemcsak a zsákmányejtés, hanem az adófizetésre kényszerítés is volt. A német fejedelemségek végül 955-ben érték el függetlenségüket, a bizánciak pedig 970-ben. A nyugati mintájú magyar állam kiépítéséről már több adat áll a történészek rendelkezésére. Géza fejedelem megalapozta, István király kiteljesítette a modern királyságot, amelynek törvénykezései és szigora biztonságossá tették az országot.

Hogy István király örökségével mi történt a 20. századig, azt az elkövetkező hónapok során megtudhatja az érdeklődő. A vetítéssel illusztrált előadást követően a könyvbemutatón a távoli múltból a közelmúlt eseményeihez térhettek vissza a résztvevők. A nagy időbeli távolságot könnyen legyőzte a közönség, figyelemmel kísérték az előadó és a szerző, dr. Pál János homoródszentmártoni lelkész beszélgetését, amelynek témája utóbbi *Ellenállás, kiszolgáltatás, alkalmazkodás. Az Unitárius Egyház szerepkörei (1945–1964)* című kötete volt. Vajon mit gondolna István király, László király országuk kései történelméről? Ezt ugyan sohasem tudhatjuk meg, de kiderült, bizony, a közelmúlt kutatás is rendelkezik fehér foltokkal. Pál János könyve, amely doktori tanulmányainak eredménye, azonban sokat tett azért, hogy az unitárius egyháztörténet közelebbi múltját tegye megismerhetőbbé. Az előadás során többször elhangzott, hogy adatok híján nem támasztható alá adott feltételezés. A közönség a könyvbemutató alkalmával bepillantást nyerhetett a történészi munka eme tényekre szorítókozó, oknyomozó jellegébe, a szerző, bár kényes témát boncolgatott könyvében, soha nem állított többet, de kevesebbet se, mint amit a források igazolhatnának. És bizony nehéz tényekre szorítókozni akkor, amikor az indulatok is fellobbanhatnak.

A szerző elmondta, az egyházaknak nem hagyott más választást az államszocialista hatalom, mint a betagozódást. Hogy a történelem fogaskerekei miként roppantották meg sokak gerincét, milyen mérhetetlen szenvedést okoztak, vagy mások miként lovagolták meg a kínáló alkalmat, ma még sokunknak húsba vágóan közeli. E közeli múltra nem olyan könnyű rátekinteni, mint például a saját nagybátyját a királyság megszilárdításáért felnégyelő Istvánra, akit aztán ennek ellenére szentté is avatott a katolikus egyház. A kötet témája több, a közönség soraiban ülő hallgatónak ifjúkorát is érintette.

(U. K.)

NŐK VILÁGA

Határokon átnyúló népznevelés, avagy egy telefonhívás hozadéka

• 2009 februárjában megszólalt a telefon. A UUPCC akkori ügyvezető igazgatója, Cathy Cordes hívott, és közölte, hogy négy napom van összecsomagolni, valaki támogat, indulhatok az unitárius, unitárius univerzalista és más felekezetű nők első világtalálkozójára. Nagy ajándék volt, ma sem tudom ki támogattott, de hálával gondolok rá. Úgy éreztem, ezért nekem is adni kell. Már ott, Houstonban megfogalmazódott bennem, hogy talán a legtöbb, amit tehetek, az, hogy a második találkozó Erdélyben legyen. Így került sor a második világtalálkozó megszervezésére 2012-ben Erdélyben, Marosvásárhelyen. Ezen a találkozón foglalmazták meg a résztvevők, hogy szükség lenne olyan vezetőképzések szervezésére, amelyek nemcsak elméleti, de a gyakorlati tanuláslehetőségére is alkalmat nyújtanak szervezési, pénzügyi, jogi, közösségi, életmód és személyiségfejlesztés téren. 2013 a felkészülés éve volt. Kérdőíves felmérést végeztünk, és előkészítettük a 2014-ben kezdődő leadership képzéseket. Bakacsi Gyula, a Budapesti Corvinus Egyetem tanára szerint a leadership szó magyarra fordítása nem adja vissza a szó igazi jelentését. Míg a vezető vagy a menedzser elsőrendű feladata a minél nagyobb nyereséggel gazdálkodás, addig a leader amolyan híd szerepet tölt be az alkalmazottak és alkalmazó között. A jó leader a gazdálkodás mögött nemcsak pénzt és alkalmazottat lát, hanem elsősorban az embert. Törődik a gondjaival, és örül az örömeinek. A közösség egészséges életmódjára is odafigyel.

Vegyes modulokat szerveztünk. A mikro- és makroháztartás ugyanúgy jelen volt, mint a személyiségfejlesztés, az egészséges életmód, a pályázatírás, a döntéshozatal meghatározó szerepe mindennapi életünkben és az üzleti világban, a vállalkozásfejlesztés, a hit, a spiritualitás jelentősége a személy, a vállalkozás és a közösség életében. A képzésekről rendszeresen beszámolót küldtünk az International Women Convocation (IWC) vezetőségének, értesítő lapjában pedig cikkeket jelentettünk meg. Ez tette lehetővé, hogy indiai unitárius testvéreink értesülhettek a nálunk, Erdélyben zajló, unitárius nők által szervezett programokról. Ennek hatására kezdtek el a Meghalája állambeli Khasi és Jaintia-hegységben hasonló képzéseket szervezni.

Elgiva Dora Shullai, a képzések irányítója részletesen beszámol minden alkalommal a vezetőfejlesztési programról. A képzések mellett eljárnak olyan falvakba is egészségügyi nevelési, önvédelmi képzéseket tartani, ahol még nincs villanyvilágítás. Az ő képzé-

seik általában egynaposak, és egy alkalom egy témát jelent: vezetői kompetenciák fejlesztése, a nemek közti esélyegyenlőség, szexuális és reprodukív jogok, a nők munkaerőpiaci esélyének növelése, a nők elleni diszkrimináció és erőszak stb. Mi, figyelembe véve, hogy voltak, akik 200 kilométer távolságból, sőt olyanok is, akik Magyarországról érkeztek, a képzéseinket péntek déltől vasárnap délig szerveztük. Ez lehetővé tette, hogy több témával foglalkozunk. Meghatározott létszámnak hirdettük a képzéseinket, de a túljelentkezés miatt nagyon sokszor meghaladtuk a hármincas keretlétszámot.

Elgiva jelentéséből kiderül, hogy az első találkozókra a vártnál kevesebben mentek el. Ekkor döntöttek úgy, hogy kiviszik a képzéseket falvakra is, hiszen az odautazás a központokba sokaknak elsősorban anyagi gondot jelentett. A képzések résztvevőinek száma így megsokszorozódott. A négy körben 5-7 egyházközség tömbösítve vesz részt a képzéseken. Az érdeklődés látványos növekedése késztette arra a szervezőket, hogy folytassák a képzéseket. Az UNOSZ és az IWC vezetősége az indiai hittestvéreink közösségépítő törekvéseit látva úgy döntött, hogy a 2017-ben Erdélyben begyűlt anyáknapi perselyes adományok összegét (900 dollár – 37 egyházközség, egy körű nőszövetség és két személy adománya) a Khasi- és Jaintia-hegységben a nőknek szervezett képzésekre ajánlja fel. Ezúton is szeretnénk megköszönni mindenkinek, aki adományával hozzájárult az Indiában élő hittestvéreink életminőségének változtatásához. Szeretném kihangsúlyozni, hogy ez nem egyszeri gyűjtés volt, hanem az IWC nemzetközi perselyes gyűjtésének a része, amit évente egyszer szervez, és amiben az UNOSZ partnerséget vállalt. A pénzt most, februárban utaltuk át, felhasználásáról majd beszámolóval

jelentkezünk. A nők iránti tisztelet és megbecsülés jeleként – a nemzetközi nőnap vagy anyák napja alkalmából – arra buzdítják a világ unitárius és unitárius univerzalista közösségeit, hogy kapcsolódjanak be a nemzetközi unitárius nőmozgalomba és perselypénzzel támogassák az IWC munkáját.

Elgiva Dora Shullai a képzés várt hatásait a következőképpen fogalmazza meg: 1. A helyi természeti, gazdasági lehetőségeket figyelembe véve, az asszonyok legyenek képesek helyes, tápláló étrendet biztosítani a családnak. 2. A helyi adottságokat kihasználva, legyenek képesek megtakarítani abból a kevés jövedelemből is, ami van, ezzel is biztosítva a család jobb gazdasági helyzetét. 3. Tudatosítsák, hogy a nevelés otthonról indul, és ehhez képéznük kell magukat. 4. Ne tolerálják az őket, de főként a gyermekeket és fiatal lányokat ért igazságtalan támadásokat, védjék magukat és jogaikat, hogy ne váljanak a diszkrimináció áldozatává. 5. Legyenek megbízhatóak, segítőkészek, figyeljenek másokra, ezáltal is védve és segítve saját magukat, a közösséget, hogy egy egészségesebb környezetbe nőhessenek fel gyermekeik. 6. Legyen helye és fontos szerepe a hitnek, a vallásos nevelésnek a mindennapi életükben.

Ezt a nagyon szép felsorolást a mi képzéseink céljait követve csak annyival egészíteném ki: 7. Törekedjenek a helyi kulturális értékek védelmére, megtartva és átadva hagyományaikból azokat az értékeket, amelyek nem jelentenek hátrányt a személyi fejlődésükben és nem jelentenek kiszolgáltatottságot vagy nemi megkülönböztetést, nemzeti identitásukat őrizték meg és tudatosítsák gyermekeikben.

Megjegyzem, hogy a motiválás kölcsönös. De bátorította asszonyainkat az RMDSZ nőszervezetének a kampánya is, ami a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzésére irányult. Az utóbbi időben mind több és több olyan esettel találkozunk, amikor a

kiszolgáltatottság vezetett szervi megbetegedéshez, halálhoz vagy meneküléshez. Ez általános országos jelenség, hiszen a törvényhozók is felfigyeltek rá, és szükségét érezték a törvények módosításának. Ezek a történések késztettek arra, hogy május folyamán ki-egéjszítsük a leadership képzéseinket egy olyan újabb hétvégi találkozással, ahol a nők, a gyermekek, az idősek környezetünk védelmének lehetőségeit járjuk körbe szakemberek vezetésével. Ezzel a fejezettel kibővül a szerkesztés alatt álló kézikönyvünk, ami szeptembertől digitális formában lesz olvasható. A képzésekre az anyagi fedezetet az UNOSZ, az IWC, a Magyar Unitárius Egyház és a résztvevők hozzájárulása biztosítja. Köszönet érte!

Befejezésnek szántam kiemelni és üdvözölni azt a hozzáállást, amivel az indiai férfitestvéreink támogatták, felkarolták nőtestvéreink programjait. Büszkén viselték a fehér kitűzött (White Ribbon) a nők elleni erőszak felszámolásának világnapja alkalmából. A fehér szalag viselői elkötelezik magukat, hogy nem vetemednek erőszakra, nem fogják mentegezni annak elkövetőit, és tevékenyen küzdenek annak felszámolásáért. Ők felmérték az asszonyok képzésének a jelentőségét. Egy kínai közmondást parafrázálva: indiai testvéreink tudják, hogy amikor a fivérek és nővérek összedolgoznak, a hegyek is arannyá változnak. Ha világunkat szépséggel, jósággal, harmóniával, egymás iránti tisztelettel töltjük meg, akkor a felnövő nemzedékek is ezt gyakorolják majd gyermekeik nevelésében. Tudják, hogy az otthonról induló tanulást, nevelést elsősorban az anyák biztosítják.

Köszönjük, Cathy Cordes és Sztranyiczki Zsófia – akit 2009-ben még nem ismertem –, hogy támogatad a telefonhívást. Soha nem tudhatjuk, hogy egy telefonhívásnak milyen utóélete lehet.

NAGY GIZELLA
ELGIVA DORA SHULLAI

IFJÚSÁGI OLDAL

18 nap 2018-ból

ODFIE-s létünk számos rendezvény által nyilvánul meg, számos helyen és alkalmon sikerül egyletes fiatalként megjelenni és az együletet képviselni. A 2018-as év januárjában és februárjában egészen pontosan 18 nap van, amikor egyletesként egyletesekkel egyletekben egyletezhetsz. Ez a 18 nap a köri találkozókat és körutakat öleli fel, amelyekből jutott mind a hat egyházkörbe, sőt olyan eset is van, ahol mindkettőből. A továbbiakban olvasható összefoglaló mindent elárul.

- Kétnapos körút a Székelykeresztúri Egyházkörben (január 5–7.)
- Kétnapos körút a Háromszék-Felsőfehéri Egyházkörben (január 26–27.)

- Egynapos körút a Kolozs-Tordai Egyházkörben (január 27.)
- Háromnapos körút a Székelyudvarhelyi Egyházkörben (február 2–4.)
- Kétnapos körút a Küküllői Egyházkörben (február 2–4.)
- Egy nap a „Sepsiszenttorda” által megszervezett színdarabos estén (február 5.)
- Háromnapos köri találkozó a Háromszéki Egyházkörben (február 9–11.)

- Egy nap a *Dinamit! Teret nyitunk* című sikerkonferencián (február 24.)
- Háromnapos köri találkozó a Marosi Egyházkörben (március 2–4.)

Ez a 18 nap arról tanúskodik, hogy egy egyletes fiatalnak lételeme a találkozás. A találkozások mellett az egymásra figyelés, a játszva tanulás, a megismerések és felismerések mind olyan elemek, amelyek egy Maslow-piramishoz hasonló rendszert alkotnak. Ez a rendszer elengedhetetlen része az egyletezésnek, és ez a 18 nap bizonyítja mindezt. A körutak, köri találkozók megmutatták, hogy hányféle hangulatot, érzést, élményt tudunk átélni egy hétvége során. Bebizonyították, hogy az áhítatok során egy másik arcunkat vagyunk képesek megmutatni, azt ami nagyon mélyről és belülről jön. A gitáresteken a felszabadult énünket mertük kifejezni, a vetélkedők során pedig a semmihez sem hasonlítható csapatmunka, összetartozás érzése jelenik meg. Az előadások, a közös tevékenységek kíváncsivá tesznek, és vezetnek a fejlődés útján. Az emberek, a személyek, az egyletesek pedig mind-mind hozzájárulnak ezek kialakulásához, hatnak ránk, tevékenységeinkre és érzelmeinkre. Ez a 18 nap pedig sokszorozódik 2018-ban, és úgy, ahogy az érzések, a napok is méginkább megerősítenek egyletes létünkben.

BAROTHI BRIGITTA

EGYHÁZUNK HÍREI

• **Február 12–15. között került sor az ICUU közgyűlésére és nemzetközi konferenciájára Katmanduban**, Nepál fővárosában, mintegy 120 résztvevő jelenlétében. Az Unitáriusok és Unitárius Univerzalisták Nemzetközi Tanácsának konferenciáján és közgyűlésén sor került tisztújításokra is. A vezetőtanács új tagjai: Inga Brandes elnök (Németország), aki Gyerő Dávid leköszönő elnöktől vette át a tisztséget, Derek McAuley alelnök (Nagy-Britannia), John Michell pénztárnok (Kanada), Eric Cherry titkár (A. E. Á.), Aryanto Nugroho (Indonézia), Shelley Adams (Dél-Afrika), Lucie Hrabánková (Csehország) elnökségi tagok.

A konferencia munkálatai az unitarizmus vallási és kulturális sokszínűségének megélésére összpontosítottak. A vallásszabadság törvénybe iktatásának 450 éves évfordulója kapcsán teológiai jellegű eszmeecserére is sor került, az ennek keretében tartott panelbeszélgetésen az erdélyi unitarizmus sajátosságait Rácz Norbert Zsolt lelkész ismertette.

• **A február 1-jei bukaresti Observator Cultural hetilapban Gabriel Andreescu tollából láttott napvilágot egy cikk január 13-áról**, amelyben méltatta a válás- és lelkiismereti szabadság törvénybe iktatásának jelentőségét, és arról értekezett, hogy a román parlamentnek el kellene fogadnia a protestáns felekezetek közös kérelmét január 13. állami ünnepnappá nyilvánítására vonatkozóan.

• **A Protestáns Teológiai Intézet felvételi kritériumrendszere módosult**, az érdeklődők a részletekért kövessék figyelemmel az intézeti honlapot (<http://www.proteo.cj.edu.ro/>).

Egyházköri hírek

• *Gondnok-presbiteri konferenciát* tartottak január 27-én Székelyudvarhelyen, február 16-án Székelyudvarhelyen, február 24-én Torockón. Az értekezleten *Közösségépítés – mindannyiunk feladata* címmel tartott előadást András Benedek oktatási előadó-tanácsos és András Erika szeretetszolgálati koordinátor.

Ökumenikus imanyolcadokra és imahetekre került sor január 14–21. között Székelyudvarhelyen, január 18–25. között Brassóban, január 21–28. között Marosvásárhelyen, január 22–26 között Fogarason, ahol a istentiszteletek magyar, német és román nyelven zajlottak.

• **Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör**
Február 11–18. között került sor a házasság hete Erdővidéken nagyszabású ökumenikus rendezvénysorozatra az erdővidéki református és a baróti unitárius, illetve református nőszövetség, a baróti baptista és katolikus egyházközösség, a Romániai Keresztyén Nők Ökumenikus Fóruma, a Gaál Mózes Közművelődési Egyesület és a Gondviselés Segélyszervezet háromszéki fiókszervezete szervezésében. A programok (istentiszteletek, előadások, kerekasztal-beszélgetések, lelkigyakorlatok, játékok, filmvetítések, vacsora, kiállítások) a vidék több településén is zajlottak: Barót, Felsőrákos, Köpec, Vargyas, Olasztelek, Nagyajta, Bibarcfalva, Ürmös, Nagybacon, Bölön.

• Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör

Február 11–18. között került sor a házasság hete Erdővidéken nagyszabású ökumenikus rendezvénysorozatra az erdővidéki református és a baróti unitárius, illetve református nőszövetség, a baróti baptista és katolikus egyházközösség, a Romániai Keresztyén Nők Ökumenikus Fóruma, a Gaál Mózes Közművelődési Egyesület és a Gondviselés Segélyszervezet háromszéki fiókszervezete szervezésében. A programok (istentiszteletek, előadások, kerekasztal-beszélgetések, lelkigyakorlatok, játékok, filmvetítések, vacsora, kiállítások) a vidék több településén is zajlottak: Barót, Felsőrákos, Köpec, Vargyas, Olasztelek, Nagyajta, Bibarcfalva, Ürmös, Nagybacon, Bölön.

Február 11–18. között a sepsiszentgyörgyi egyházközösségben harmadik alkalommal szervezte meg – az árkosi, kökösi, sepsiszentkirályi unitárius egyházközösségekkel – a *házasság hetét*, hogy felhívja a figyelmet a házasságok ápolásának szükségességére.

Február 11-én, egy nappal azelőtt, hogy 450 éve Dávid Ferenc János Zsigmond fejedelem jelenlétében Brassóban magyarul prédikált, jubileumi ünnepséget tartottak a brassói egyházközösségek, a szászéki szolgálatot Bálint Beniczédi Ferenc püspök végezte.

• Kolozs-Tordai Egyházkör

Február 24-én tartották a Temesvári Unitárius Találkozót, mely a szórványban élő közösség erősítését célozta meg.

Február 25-én került sor Alsó-felsőszentmihályon az Együtt Isten völgyében közösségi alkalommal egybekötött istentiszteletre. Fekete Béla bágyoni lelkész imádkozott, a szászéki szolgálatot Molnár Imola nagyváradi lelkész végezte. Az istentisztelet után a Balázs Ferenc Népfőiskola meghívottjaként Kovács Sándor teológiai tanár tartott előadást *Az 1568-as tordai országgyűlés jelentősége* címmel.

• Marosi Egyházkör

Január 14-én a marosvásárhelyi kövesdombi egyházközösség Bözödi György termében megnyílt Bálint Zsigmond fotóművész Templomaink című kiállítása, amely a marosi és a küllői unitárius egyházkörök műemlék templomait mutatja be.

Január 21-én a marosvásárhelyi Bolyai téri templomban mutatta be a marosvásárhelyi unitárius egyházközösségek ifjúsági egylete, a MADFIE a vallásszabadság 450 évvel ezelőtti kihirdetése és az unitárius egyház megalakulása előtt tisztelgő zenés-verses műsorát.

Január 27-én a szentgericei unitárius egyházközösségben indult útjára a Maros köri női imalánc harmadik évada, majd február 24-én Erdőszentgyörgyön folytatódott. Az imaalkalmak közös és egyéni, csendes és hangos imádkozásból, közös éneklésből állnak.

Január 28-án a marosvásárhelyi kövesdombi unitárius templomban a marosvásárhelyi Kővirág együttes adta elő magyar költők verseit megzenésítő műsorát a magyar kultúra napja alkalmából.

• Székelyudvarhelyi Egyházkör

A házasságheti rendezvénysorozat keretében február 17-én Antal Ildikó és Antal Attila tartott előadást a székelyudvarhelyi belvárosi egyházközösségnél.

	Az idézet 3. része	Az idézet 4. része	Győri klub	Monda	Cégtábla-felirat része	Amper röviden	Ízületi fájdalom	Szomorú	Kés része	Az idézet 2. része	Csapadék	Svéd autójel	Becsap, ámit					
Az átmérő jele		Az idézet 1. része Trópusi vihar												É				
Savanyúság lehet ilyen						Iskolás diáknyelven Gyílok						Mozgásban van! Egészséges ital						
Simogatás										Idősebb lánytestvér Newton								
Némán esket!			Egye! Pajta		Kaliber Római egyes			Nyugat röviden Kelvin			Erre a helyre Fűszer							
Szundító				Fővárosa Bagdad Emez párja						Agítál valaki vagy valami ellen								
Erszéyes medve Kálium vegyjele										Megfelelő		Magad Gyilkol						
↗			Méter Orosz folyó		Balassi Bálint a szerzője a 114. énekünknek, az eredeti szöveg hosszabb volt, a kimaradt részből idézünk: „No, nem tartod, tudom, haragod rajta, ...” (Folytatás a rejtvényben)						Tonna	Névmás Alváskor látjuk	Joule röviden Konyhai edény					
Üres hordó igéje	LY	YDA Textil-növény												Pénzt becserélő				
Állat alá szalmát szór														Rangjelző szó		Kutya Liter		
Német tagadás Belga autójel				Szövetséges fél az I. világ-háborúban										Görbe végtag Vívó-fegyver				
↗			Névelő Estefe!						Sürgetés	... John zenész	Német női név	A kút közepe!		Kilométer Ruténium vegyjele		Sajátkezüleg Az energia jele		
Német város Kiló		Van ilyen véna is	D								Szántó-eszköz Német úr							
Mutató szó			Női vállkendő Angyalrang					Ultrarövid hullám Felszólító ige				Mutató névmás Rost-növény						
Mátka			Opel is van ilyen Részben ráun!						Falu Csík-szereda mellett Disc jockey									
Mohamedán szent könyv					Kösd ellentéte Orvosnál mondjuk					Fegyelem Dehogysis!								
	K													K				

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőség: dr. Czire Szabolcs főszerkesztő, dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő

Munkatársak: Asztalos Klára (Nők Világa), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Barothi Brigitta (ifjúsági oldal), Nagy Henrietta (gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszöveget)

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella

Készült a kolozsvári Idea Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9. tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927

kozlony@unitarius.org

A lapszám megjeleníthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület, Gál György Attila**, tel.: 0264 596 478

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem örzünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

A hatalommal szemben

• Dr. Pál János lelkész-történész egyházunk közel-múltjának kutatója, 2017-ben megjelent kötete az unitárius egyház 1945-től 1965-ig terjedő időszakát vizsgálja (*Ellenállás, alkalmazkodás, kiszorgálás. Az Unitárius Egyház szerepkörei 1945–1965*, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2017, pp. 448.).

Az átkosnak is nevezett elmúlt rendszerben, az államszocializmusban az egyházak igen nehéz helyzetbe kerültek, hiszen pusztá létük is megkérdőjelezte mindazt, amit a II. világháború után berendezkedő szocializmus hirdetett, egyúttal papjaik révén igen alkalmasnak bizonyultak az új rendszer számára arra is, hogy annak ellenségképét megtestesítsék. Az egyházak tanai merőben ellenkeztek a szocializmus főként ki nem mondott ideológiai elveivel. Amíg az egyház a felebaráti szeretetet hirdette, és nem tagadta sem az emberi gyarlóságot, sem azt, hogy mindenki a jóra született, addig a szocializmus egyenlőséggel annyit jelentett, mint a kort egyébként kiválóan megjelenítő Orwell-regény, az *Állatfarm* disznói szerint: vannak egyenlők, és vannak még egyenlőbbek. A szocializmus emberképének megtestesítője szigorúan egészséges társadalmi származású, vagyis munkásosztálybeli, gyűlöli mindazt, mit a párt előír, a saját józan eszét és lelkiismeretét pedig a sutba vágja.

Nyilvánvaló, hogy ezen kirekesztő, gyűlöletre, szélsőségességre, emberellenességre alapuló ideológia ellen felléptek az egyházak, már amennyire az állam egyáltalán szóhoz hagyta őket jutni. És az sem meglepő, hogy ez az ellentmondást nem tűrő rendszer azonnal fellépett az egyházak ellen, amelyek ráadásul a kisebbségek nemzeti identitását is védték.

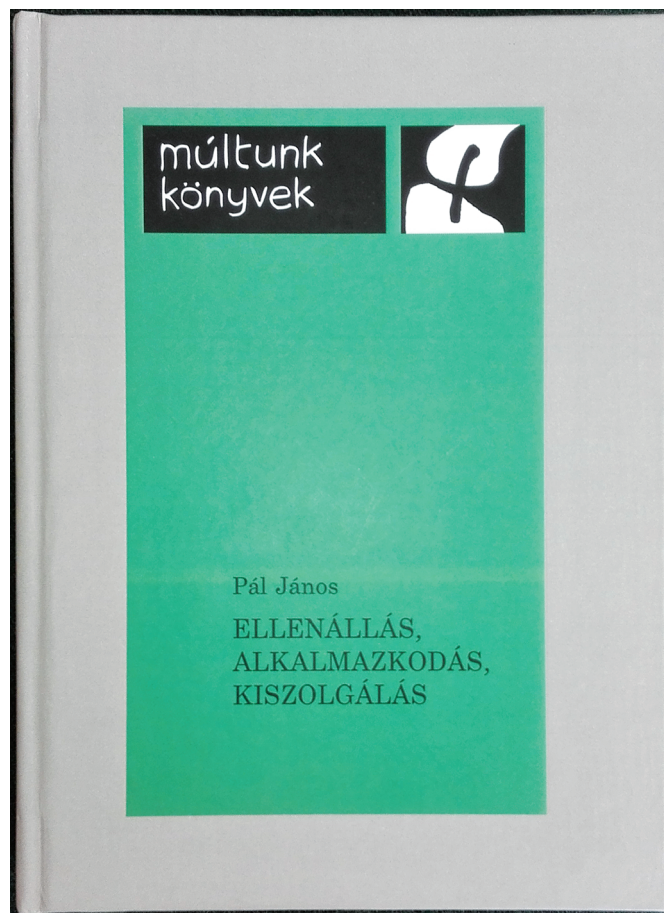
Mindannyiunk felmenői s így – talán nem is olyan közvetve, hisz nézzük csak meg jelenünk közéletét! – mi is megszenvetük így vagy úgy a szocializmust. A téészesítések, az internálások, az esztelen és erőszakos iparosítás, az urbanizáció, az erőszakos és mesterséges letelepítések még azokra is rányomták bélyegüket, akik látszólag az új rendszer nyertesei voltak.

Az egyházak sem kerülhették el sorsukat, s olyan kompromisszumokat kellett kössenek létük pusztá fenntartásáért, amelyekre a jelenkor kutatói manapság kezdenek fényt deríteni, s amelyek bizony igen fájdalmas, sötét múltat tárnak fel. Hadd jegyezzük meg itt, hogy egyházunk e múlt feltárásában az elsők között járt el, vállalta a szembesülést, annak reményében, hogy jobb az igazság fényében tükörbe nézni, mint az elleplezés álságos menedékébe húzódva mindig a félelmek diktálta ösztönök szerint cselekedni.

A könyv tizenkét fejezete az unitárius egyház helyzetét, hatalomhoz való viszonyát bontja ki. A teljesebb megértést lehetővé teendő a könyv azt is felvázolja, hogy miként épült fel az egyház intézményrendszere, illetve az egyház társadalmi szerepét, sokrétű tevékenységét is ismerteti. Az egyház (és egyáltalán az erdélyi, romániai, de nagyjából a teljes keleti blokk gondolkodó, értelmes emberei) számára az 1944 és 1948 közötti időszakban vált világossá, hogy ez a rendszer valójában nem a jogokról, hanem a homogenizálásról, a kilúgozásról szól. És nincs megoldás, nincs menekvés, mindenki szem a láncban.

A rendszer valódi arcát nyilván az elkövetkező évtizedekben mutatta meg, hiszen az államosítások sokkját a hazudozások tették visszafordíthatatlanná. A társadalom átszervezése az egyházat is átalakította. A könyv címe összefoglalja azt a három fő stratégiát, amellyel az egyház próbálkozott, s amely végül ahhoz vezetett, hogy az egyházat, csak úgy, mint a többi felekezet intézményeit, behálózta a besúgók rendszere.

U. K.

Benedek Csongor gyakorló segédlelkész (Lupény), **Farkas Dénes** nyugdíjas esperes-lelkész (Kolozs), **Ferenczi Enikő** mentálhigiénés szakember (Kolozsvar), **Nagy Gizella** UNOSZ-alelnök (Marosvásárhely), **Elgiva Dora Shullai** IWC-vezetőszéki tag (India), **Szabó Csengele** lelkész (Budapest), **Szombatfalvi Etelka** teológiai hallgató (Kolozsvar)